

”... de är så charmerande individer...”

- Om Barnahus, samverkan och barnets rätt att bli lyssnad på.

Av: Annelie Paulsson

Socialhögskolan vid Lunds Universitet
SOPA 63
Ht-09

Handledare: Claes Levin

Abstract

Author: Annelie Paulsson

Title: They are so charming individuals – About Children’s Advocacy centres (“Barnahus”), collaboration and the child’s right to be listen to.

Supervisor: Claes Levin

Assessor: Staffan Blomberg

The purpose of this study was to examine how children are treated, to what extent they are allowed a voice of their own, and whether or not this voice is heard in the process begins the moment a child becomes subject to investigation by the authorities. Utilizing the practices of “Barnahuset” in Lund, the purpose is to find out whether inter-authoritative collaboration has been beneficial to the children involved. Given that this collaboration is a focal point, the professions chosen for the study are typically associated with Barnahuset; prosecutor, police, social worker, and psychologist. In the interviews, the various professionals have received identical questions—highlighting, firstly, what effects the collaboration, taking place in Barnahuset has had on children’s situations. Secondly, what is the nature of case processing compared to previous non-collaborative practices, and, finally, is more attention drawn to the child’s participation—i.e. how much attention is given to the judicial aspect. For the analysis, three central concepts have been utilized; the perspective of the child, the best interest for the child, and, finally, the powerperspective, which takes as its starting point in Greta Marie Skau’s concept of professions power wherein she exposes how power operates between the client and the aiding entity (or “helper”). The empirical work revealed that certain elements of the authoritative collaboration could be improved considerably, one of which being the still rather rigid regulations of the courts and that they, much like other authorities, have to adjust their procedures to children. One great difficulty expressed by all professions involved is the law of joint custody which demands the approval of both parents on issues concerning to the child and, consequently, when parents with dissenting opinions deliberately obstruct proceedings, the child is denied it’s much needed assistance.

Key Words: Children’s Advocacy centres (Barnahus), the perspective of the child, the best interest of the child, collaboration.

Innehållsförteckning

1. Förord	3
2. Inledning	4
2.1. Problemformulering	4
2.2. Syfte och frågeställningar	7
2.3. Definitioner	7
2.3.1. Barnahus	7
2.3.2. Barn	8
2.4. Tidigare forskning	8
3. Teoretiska perspektiv och begrepp	13
3.1. Barnperspektiv	13
3.2. Barnets bästa	14
3.3. Mellan makt och rättvisa	14
4. Metod	15
4.1. Metodval	15
4.2. Avgränsning	16
4.3. Urval	16
4.4. Intervjuernas genomförande	17
4.5. Bearbetning av data	18
4.6. Etiska överväganden	19
5. Resultat och analys	19
5.1. Barnperspektivet	19
5.1. 2. Barnperspektiv eller barns perspektiv	19
5. 1. 3. Gemensam vårdnad delad makt	21
5. 1. 4. Sagolik miljö	23
5.2. Samverkan	24
5. 2. 1. kunskapen om hur barn fungerar	24
5. 2. 2. Möjligheter	25
5. 2. 3. Svårigheter	27
5. 2. 4. Hjälpa inte stjälpa	28

5.3. Barnets röst	30
5.3.1. Svårigheter att berätta	30
5.3.2. Barns rätt till förhör	30
5.3.3. Att synas och höras	32
5.4. Rättsfokus eller barnfokus	33
5.4.1. Det är maskinproducerat idag	33
5.4.2. Barn som bevittnar våld i familjen	35
5.4.3. Bevisbördan blir fallet	35
6. Avslutande diskussion	38
7. Referenslista	41
Bilaga 1	45
Bilaga 2	46

1. Förord

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till alla intervjupersoner, som tog sig tid att medverka till denna uppsats. Utan er kunskap och dyrbara tid hade detta arbete inte blivit möjligt.

Jag vill även tacka min fantastiskt kloka son som har stötta och uppmuntrat mig igenom detta arbete. Tack Max! Du är helt underbar. Tack också min familj och mina vänner, för att ni lyssnat på mina oändliga utläggningar i skrivandet av denna uppsats.

Ett stort tack till handledaren Claes Levin för att du delat med dig av din tid, kraft och ovärderliga kunskap till denna uppsats.

Annelie Paulsson

Lund 2010

2. Inledning

2. 1. Problemformulering

Våld och övergrepp mot barn finns i alla samhällsgrupper, orsakerna kan vara många, men gemensamt för barn som utsätts för våld är att de behöver ett gott omhändertagande i form av skydd, stöd och hjälp utan hänsyn till om den som utsatt barnet döms i domstol eller inte (Landberg, 2009). Enligt Sundell & Egelund (2000) berörs omkring 100 000 barn per år av barnavårdsutredningar, det motsvarar ungefär sex procent av antalet barn i Sverige. Enligt Brå, Brottsförebyggande rådet statistik (2007) har antalet polisanmälda misshandels- och sexualbrott mot barn ökat sedan 1970-talet. Detta kan förklaras med en ökad anmälningsplikt, men också på en lagändring inom sexualbrottslagstiftningen år 2005 som innebär att det som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande, nu döms som våldtäkt. I anmälda våldtäktsbrott mot barn under 15 år har det skett en markant ökning med 55 procent (401 brott) sedan 2005. Även antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 0-6 år har inneburit en ökning med 23 procent (255 brott) sedan 2005 (Brå 2007:20). Barn som utsätts för brott har inte alltid blivit bemötta på ett professionellt sätt, det har framkommit brister i bemötande av barnet i såväl före som efter avslutad undersökning/fall. Rättsprocessen när det gäller brott mot barn behöver förändras så att barn får den hjälp som de har rätt till. Detta ska gälla oavsett om åtal väcks eller inte och oberoende av om det leder till en fällande dom (Landberg, 2009).

Enligt socialtjänstlagen 5 kap. 1§ ska socialtjänsten verka för att barn och ungdomar ska växa upp under goda och trygga förhållanden. I socialtjänstlagen 5 kap. 1a§ står vidare att läsa att socialnämnden skall i frågor som rör barn som far illa eller som riskerar att fara illa samverka med myndigheter, organisationer och andra organ som berörs (SoL 2003:407). De myndigheter som involveras i utredningar kring brottsutsatta barn är i lag skyldiga att samverka i dessa ärenden. För att underlätta samverkan har många kommuner etablerat så kallade samrådsgrupper mellan socialtjänst, polis och åklagare, samt barnmedicinsk och barnpsykiatrisk hälso- och sjukvård. Andra kommuner har inrättat så kallade Barnahus (Friis, 2007). Modellen med Barnahus kommer ursprungligen från USA, där man startade det första Children´s Advocacy Center i Alabama 1985, som sedan spreds snabbt över hela USA.

I dag finns över 400 Children´s Advocacy Centres (CAP) runt om i USA (Rasmusson 2008). Men enligt Landberg (2009) är det för många svenskar Islands Barnahus som varit den självklara modellen när det gäller att ta emot barn som utsatts för sexuella övergrepp. Det

startade 1998 och har sedan dess tagit emot över tvåtusen barn. Rädda Barnen är den organisation som tillsammans med många andra arbetat hårt för att få svenska politiker att förstå de stora förtjänsterna med Barnahuset. År 1998 startade Bamse- teamet i Linköping, det kan ses som en föregångare till Barnahuset. I Malmö öppnades 2004 upp ett Kriscentrum för barn och i februari 2005 gav regeringen i uppdrag åt Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen att starta Barnahuset på försök runtom i Sverige. Uppdragets syfte var att utredningar där barn misstänks vara utsatta för brott ska vara anpassade till barnen. Barn ska inte utsättas för upprepade förhör och intervjuer där det pendlar mellan olika myndigheter och personer, utan istället komma till en plats där omgivning och miljö är anpassad efter barnets behov. Ett annat syfte med uppdraget var att höja kvaliteten i utredningarna vilket möjliggörs via samverkan mellan olika myndigheter (Landberg, 2009).

Runtom i Sverige startar man nu Barnahuset för att lägga fokus på att ge de barn som blivit utsatta för våld och övergrepp de bästa förutsättningar till att känna sig trygga och väl omhändertagna. Barn som utsatts för övergrepp behöver fortsatt stöd och eventuellt också psykoterapeutisk behandling. På ett Barnahuset tar man ett helhetsbegrepp och barnet är i centrum. Istället för att barnet ska fara runt och träffa olika myndighetspersoner vid olika tillfällen, så kommer myndigheterna till barnet. På Barnahuset ska alla myndigheterna vara representerade och samarbeta kring barnet. Barnahuset har fast personal som ansvarar för samordningen och bjuder in till samrådsmöten, samarbetsmöten samt gemensamma utbildningar (ibid.).

Barn som växer upp med våld och övergrepp upplever ofta att de känner sig väldigt ensamma och bär på en stor ensamhet, de känner sig annorlunda i jämförelse med sina kamrater, menar Thornblad (2006). Att som barn bära på svåra upplevelser kan sätta djupa spår och när tystnaden kring våldet bryts och myndigheter blir inkopplade får många barn inte alltid den hjälp de har rätt till. Myndigheter har sina rutiner och på grund av tidsbrist och dålig insyn i de olika myndigheternas ärenden så kan i värsta fall myndigheters hantering bli förnedrande för barnet. Många av myndigheters rutiner, lagar och förordningar är utformat till vuxna människor. Det händer till och med att barn tappas bort i systemet, när det fungerar som sämst blir barnet snarare ett offer i sin utsatta situation än att genom rättsprocessen få upprättelse i den. Det har länge varit önskvärt att samhällets skydd för barnen bör och ska förbättras, för dessa barn behöver ett samlat stöd i form av professionellt bemötande, effektivitet och fortsatt

uppföljning av deras ärenden. Idag är det vanligt att barnet som redan är i en utsatt situation slussas runt mellan olika myndigheter. Barnet förhörs hos polisen på polisstationen, de undersöks på sjukhus, deltar i möten hos socialsekreteraren och går på samtal på BUP-mottagningen. Många av miljöerna är främmande och inte särskilt barnvänliga, barn förstår inte alltid sammanhanget och det i sig kan göra att det hämmar barnet att berätta vad det har varit med om (Thornblad, 2006).

Fridh & Norman (2008) menar att när frågan uppkommer om barnets intresse, då domstolar och myndigheter utreder fall som rör barn, kan frågeställningarna bli mer otydliga. För vad är barnets intresse? Vem är barnets rätte företrädare? När är det rätt att låta barnets egen tolkning vara den avgörande? Vad som är i barnets intresse kan variera med ett barns ålder, läggning och livssituation. I en skilsmässokonflikt kommer ofta barnperspektivet i skymundan. Alltför sällan ser vuxna människor barnet som den egna lilla individ som finns där. Barnperspektivet är kanske just att inte se det lilla sårbara barn man själv en gång var, utan att vara nyfiken på det barn man har framför sig (Fridh & Norman, 2008).

Barn kan ibland inte själv tillvarata och hävda sin rätt, i artikel 12 i barnkonventionen, Unicef (2008) står att konventionsstaterna skall garantera barn som är i stånd att skapa egna åsikter ska få göra detta och fritt få uttrycka sig kring frågor som rör den egna personen. Det finns ingen minimiålder för barnets rätt att uttrycka sina egna åsikter, utan det är tydligt att det finns barn som kan bilda egna åsikter från en mycket tidig ålder. För detta ändamål skall barnet beredas möjlighet till förhör direkt eller genom företrädare. Att tala, att delta och att ens åsikter beaktas, beskriver rätten till delaktighet. Meningen med denna rättighet är att den bör ligga till grund för ett nytt socialt kontrakt. Då vinner barnen också erkännande som rättsinnehavare och har inte bara skydd utan äger också delaktighet i frågor som rör dem (Unicef, 2008).

På Barnahuset sker bland annat förhör med barn, det man har i fokus är hela tiden barnets bästa. Det har för mig öppnat upp ett stort intresse eftersom man hela tiden utgår från barnet och försöker att skapa trygghet och balans för barnet med allt som sätts igång vid en utredning. Det är just barnperspektivet som jag tänkte använda som ett begrepp. Ett annat begrepp som nästan per automatik kommer in, handlar om makten, vem är det egentligen som råder över barnets bästa? Eftersom man på Barnahuset har samarbete myndigheter emellan så finner jag av stor vikt att studera det lite närmare och har då som avsikt att utgå från Barnhuset i Lund, där

jag har valt att intervjua myndighetspersoner från olika professioner som är med i samverkansprocessen.

2. 2. Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med uppsatsen är att studera hur barnperspektivet uppmärksammas i Barnhusverksamheten, samt om barnet får föra sin egen talan och lyssnas på i processen som startar i och med att ett barn blir aktuellt i en utredning. Jag har som syfte att utgå från Barnhuset i Lund för att undersöka om samverkansarbetet givit något resultat till barnens fördel.

För att få klarhet i detta tänkte jag utgå från följande frågeställningar:

- Vilka effekter har Barnhusverksamheten på barnets situation, har den förbättrats när det gäller bemötande?
- Vilka skillnader finns i hur ärendena handläggs nu jämfört med tidigare, innan Barnhusverksamheten grundades?
- Hur ser barnperspektivet ut, har barnets delaktighet blivit mer uppmärksammat?
- Hur är fördelningen mellan rättsfokus och barnfokus?

2. 3. Definitioner

2. 3. 1. Barnhus

Under våren 2004 fick justitiedepartementet i uppdrag av dåvarande justitieministern Thomas Bodström att utreda förutsättningarna för att etablera verksamhet med samverkan under ett tak kring barn som misstänks vara utsatta för allvarliga brott. Landberg (2009) menar att Justitieministern ställde sig frågande till att så få polisanmälningar gällande brott mot barn ledde till åtal. Det fanns också en kännedom om att barnförhören behövdes utvecklas eftersom det ställs mycket höga krav på barnens berättelser för att de ska hålla i rätten. Regeringen beslöt i februari 2005 att ge åklagarmyndigheten i uppgift att tillsammans med andra myndigheter att på försök starta upp samverkan myndigheter emellan (Landberg, 2009). Barnhuset i Lund startade i september 2007, Lunds kommun står för huvudmannskapet där ytterligare fem kommuner har anslutit sig, Eslöv, Kävlinge, Staffanstorp, Lomma och Hörby. Barnhuset i Lund inriktar sig på att arbeta med barn 0-18 år, som är utsatta eller misstänks vara utsatta för sexuella övergrepp och fysisk misshandel. Barnhuset arbetar med rådgivning/konsultation, samråd, samordning av insatser, risk- och skyddsbedömning,

brottsutredning, läkarundersökning, social utredning, krisbearbetning, behandlingsinsatser, ökat samarbete och kompetensutveckling. På Barnhuset finns följande personal att tillgå: Socialsekreterare, polis, åklagare, psykolog från BUP, barnläkare, gynekolog och rättsläkare. Ytterligare kompetens kan kontaktas vid behov (Barnhuset, 2009). Då jag använder termen Barnhuset i min uppsats är det generellt för olika Barnhuset i Sverige, om jag inte specificerar det ytterligare, eftersom det varierar mellan de olika Barnhuseten vilken ålders grupp av barn och unga de inriktar sig på och vilken typ av brott barnen har varit utsatta för. I en rapport från Rikspolisstyrelsen (2009) står det att i vissa Barnhuset kan barn som bevittnat våld bland närstående ingå i målgruppen. Förslag finns till nationella riktlinjer att även omfatta dessa barn som målgrupp för samverkan kring barn som blivit utsatta för brott. Slutsatsen är att det finns ett påtagligt behov av att klarlägga och förbättra dessa barns ställning i den rättsliga processen (Rikspolisstyrelsen, 2009).

2.3.2. Barn

Barn är inte något entydigt begrepp, varken i vanligt språkbruk eller i våra lagar. Barn är en avkomma antingen om barnet är tio år eller femtio år. Men när vi i dagligt tal använder ordet barn syftar vi på de barn som är under 18 år. Anledningen till att vi kanske sätter gränsen vid 18 år är oftast att den som har fyllt 18 år är myndig, och den som är myndig får själv bestämma över sina personliga och ekonomiska förhållanden (Ewerlöf, Sverne & Singer, 2004). I artikel ett i barnkonventionen definierar man begreppet barn som varje människa under 18 år, det vill säga från och med den dag barnet fyller 18 år så upphör barndomen (Unicef, 2008). Då jag i uppsatsen kommer att använda uttrycket barn, menar jag personer som ännu inte är myndiga, det vill säga att det är personer som är mellan 0-18 år och som då inte har ensam beslutsrätt över sin person.

2.4. Tidigare forskning

Rättssociologiska enheten vid Lunds universitet har under ledning av professor Karsten Åström gjort utvärderingar av verksamheten med Barnhuset på sex orter i landet under 2006-2007. Verksamheten som till en början var en försöksverksamhet där organisationen Rädda Barnen arbetat hårt för att informera svenska politiker om de stora fördelarna med Barnhuset, tog lång tid att etableras i Sverige. Försöksverksamheten inkluderar dock inte Lunds Barnhuset som invigdes i september 2007 (Landberg, 2009). I de olika rapporterna har Rättssociologiska enheten närmare studerat vad det innebär att olika professioner och myndigheter arbetar

tillsammans. De sex rapporterna tillsammans med en slutrapport utgör en utvärdering av Barnahus och barn som utsatts för brott där utredningarnas kvalitet skall höjas för att ge ett bättre underlag i rättsprocessen och där barnperspektivet ska vara i fokus (Åström & Rejmer, 2008). Den första rapporten som beskriver Barnahusens organisation, samverkan och verksamhet kommer jag inte att hänvisa till, då den inriktar sig på verksamheterna som ingår i försöksverksamheten samt en redogörelse för den rättsliga regleringen i samverkansprocessen (Socialstyrelsen, 2006).

I delrapport två visar Pavlovskaja och Åström (2008) hur de olika myndigheterna bör agera i förhållande till varandra, men i synnerhet till de barn som utsatts för brott och deras familjer. Där man sammanfattningsvis kom fram till att de olika myndigheterna i vissa fall står emot varandra, till exempel när det gäller att skydda brottsoffret och att utreda och beivra brott. Sjukvården och socialtjänstens professioner utgör en annan kunskapsbas som i första hand går ut på att hitta medel för att uppnå mål, medan rättsväsendet å sin sida vill tillämpa lagar och handlingsregler. Dock är för alla de inblandade myndigheterna barnets bästa som står i fokus och som man tar hänsyn till men innebörden kan te sig olika (ibid.).

I delrapport tre belyser Friis (2008) socialtjänstens barnavårdsutredningar där syftet är att jämföra och beskriva socialtjänstens målgrupp, handläggningsmetoder och insatser, samt barnperspektiv i utredningarna. Detta för att klargöra om det finns skillnader i utredningar som genomförts i kommuner som tillämpar respektive inte tillämpar samverkansmodellen. Det visade sig att utredningar både från Barnahus och i jämförelse kommuner visade sig uppfylla kraven på god kvalitet i fyra aspekter. 1/ Den genomsnittliga utredningstiden höll sig runt fyra månader. 2/ Dokumentationen motsvarade i stort de formella dokumentationskraven. 3/ Kraven på en allsidig belysning tillfredsställdes i de flesta utredningarna. 4/ Barnfokus fanns tydligt närvarande i de flesta utredningar. Dock utgör samverkan ytterligare en aspekt av kvalitet (Friis, 2008).

Johansson (2008) har i sin delrapport fyra, haft som mål att utforska om barnens rättigheter har stärkts genom att myndigheter har haft en nära samverkan under ett tak. Fokus i utvärderingen ligger dels på samverkan mellan myndigheter och dels på effekterna av samverkan utifrån barnperspektivet. En lyckad samverkan ses som positiv ur många aspekter, de möjliga nackdelarna i samverkan är att den sociala kontrollen ökar och att målgruppen kan känna sig påpassad och kontrollerad eftersom alla känner till dem. Ett bra och nära samarbete kan öka kompetensen och helhetssynen. Barnahusverksamheten befinner sig i ett

spänningsfält mellan ett rättsystem som är präglad av tron på rättvisa och det sociala systemet som är präglad av tron på en helhetssyn och behandlingstänkande. Undersökningen har visat på normkonflikter mellan rättsfokus och socialfokus samt mellan förundersökningssekretessen och socialtjänstlagen, vilket i sin tur kan ge påverkan på insatser, arbetssätt och troligtvis också kan få effekter för målgruppen. Varje myndighet som samverkar i verksamheten har sitt regelverk och sina mål att följa. Detta kan medföra att målgruppens behov och situationer kan uppfattas olika och att man prioriterar på skilda sätt (Johansson, 2008).

I delrapport fem undersöker Rejmer och Hansen (2008) om barns rättigheter har stärkts under förundersökningen och om kvaliteten har höjts genom samverkan i Barnahus.

Ett av målen med försöksverksamheten är att det ska leda till en mer barnanpassad utredningsmetod samt att det ska bli bättre stöd i de utredningar som ligger till grund för den rättsliga processen. Målet är att fler skyldiga ska fällas och att oskyldiga misstänkta gärningsmän ska frias (Rejmer & Hansen, 2008).

Barns och föräldrars möte med myndigheter kan ge skilda upplevelser. I delrapport sex har Rasmusson (2008) bland annat undersökt vilket stöd och hjälp som finns att tillgå för barn och föräldrar, och vad som händer när de möter myndigheter i och utanför Barnahus. Studien tar upp begreppet barnperspektivet och hur detta tolkas i verksamheten samt belyser barnens rättigheter och ställer frågan om vem som tillgodoser och tillvaratar denna rättighet. I studien framkommer att barnen i de flesta fall förstår vad som väntar dem i mötet med Barnahusverksamheten samt att det känns bättre och tryggare i miljön på Barnahuset. Dock finns det skillnader och upplevelser att ta lärdom av i varje enskilt fall. Barnen i studien sätter ett högt värde på personalens bemötande på Barnahus. De flesta föräldrar uttrycker sig också positivt om Barnahus. Någon förälder efterlyste vuxenuppföljning för som förälder kan man också i allra högsta grad hamna i ett kristillstånd och behöver då hjälp med bearbetning. Men generellt sett har barn och föräldrar uttryckt sig positivt och haft liknande uppfattningar angående miljö och bemötande i Barnahus (Rasmusson, 2008).

I slutrapporten sammanställs resultaten från de olika delrapporterna av Karsten Åström professor i rättsociologi och Annika Rejmer, forskare (2008) vid Universitet i Lund. Uppdragen som ligger till grund för skapandet av Barnahus är att generera en bättre situation för de barn som utsätts för brott genom att minska antalet förhör, samtal och besök hos olika myndighetspersoner. Målsättningen är att höja kvalitén i de utredningar som ligger till grund

för en rättslig process och därmed främjar till en effektivare lagföring. De sammanställda resultaten i utvärderingen visar följande: Att säkerställa att alla barn i Sverige som utsatts för brott kan få tillgång till Barnhusens stöd. Det bör även komma till stånd en gemensam definition av Barnhusen och dess utbud då det idag kan vara skillnad på vilken målgrupp de olika Barnhusen runt om i Sverige riktar sig till dels gällande brott men också i skillnader då det gäller barnens ålder. En uppföljning av handläggningstider framöver är av vikt då det framkommit oklarheter i informationsutbytet mellan de olika myndigheterna. De tar även upp problem med sekretess bestämmelserna, att de bör anpassas för att underlätta samverkan och dokumentation. Barnhusens verksamhet bör utformas för att skapa gynnsammare förutsättning för uppföljningar och utvärderingar. Relationen mellan Barnhus och socialtjänst samt rättsväsendet borde ses över för att tydliggöra Barnhusets ställning i förhållande till de samverkande myndigheterna. Det bör övervägas om förebyggande åtgärder ska inkluderas i Barnhusverksamheten (Åström & Rejmer, 2008).

I boken om Barnhus skriver psykoterapeut Åsa Landberg (2009) som är verksam vid Rädda Barnen och var deras representant i försöksverksamheten med Barnhus, om hur samverkan kan ske för att komma barnen tillgodo på bästa sätt. Barnhuset fungerar som en lokal resurs i ärenden som rör våldsutsatta barn, detta möjliggörs genom utredningsinsatser, konsultationer, information och utbildning. Barnperspektivet kommer i fokus via samråden i Barnhuset, där inriktar man sig på barnens situation samtidigt som helhetsperspektivet ingår. Landberg menar på att vinsterna blir att barnets behov lyfts fram och reflekteras vilket medför att fler aktörer kan vara med i samråden och på så vis blir vidareutbildningen inbakad i arbetet (Landberg, 2009).

Professor Johanna Schiratzki (2006) belyser rättsområdet inom barnrätten som har tillkommit i barnkonventionens spår, barnrätten har visat sig vara en utmanande handling för det vedertagna rättsliga begreppet. Ett framträdande drag för svensk barnrätt är att lagstiftningen inte bara traktar efter att påverka barnets bästa i rättslig norm utan också barnets bästa i utomrättslig norm. Detta präglas i lagstiftningen då den saknar eller har en mycket svag koppling till domstols rättstillämpning. Gemensam vårdnad och ensam vårdnad är två vårdnadsformer som förekommer i svensk rätt. Gemensam vårdnad är den vanligaste vårdnadsformen, gifta föräldrar får per automatik gemensam vårdnad, ogifta föräldrar kan i samband med att faderskap fastställs anmäla till socialtjänsten att de vill ha gemensam vårdnad. För att vårdnaden ska registreras krävs att vårdnaden inte tidigare har meddelats av

domstol och att barn och föräldrar är svenska medborgare. Dock görs ingen prövning av barnets bästa (Schiratzki, 2006).

När föräldrarna inte kan komma överens i vårdnadsfrågor, finns det bara en instans som har mandat på beslutanderätten och det är domstolen. Hindberg (2002) skriver att vårdnaden ses som en självklarhet och avser gemensam vårdnad, det vill säga om man anses lämplig som vårdnadshavare. Idag gäller tvisterna om var barnet ska bo, det är sällan det handlar om den juridiska aspekten utan på den faktiska vården. Föräldrar har fler frågor att strida om idag, de kan också tvingas att samarbeta, trots att förutsättningarna kan te sig nästan obefintliga. Ibland kan barnen tvingas att ta ställning i tvisten, det blir flexibla lösningar på akuta problem på bekostnad av barnens trygghet och stabilitet i tillvaron (Hindberg, 2002)

Barbro Hindberg (2006) skriver att stark kritik har riktats mot att domstolarna dömer till gemensam vårdnad trots att det förekommer hot och våld i familjen. Detta har framlagts i en undersökning som Barnombudsmannen har gjort, där det också framkommer fakta på att barn inte hörs i samma omfattning om våldet riktas mot en förälder som när det riktas mot barnet själv. Det verkar som om domstolarna tycks vara av den åsikten att våld som drabbar en förälder inte berör barnet. En primär inställning är att våld inom familjen alltid innebär en stor fara för barnets fysiska och psykiska hälsa. Detta gäller även om våldet riktas mot något syskon eller förälder, så även om inte barnet själv varit utsatt för övergrepp, så har barnet bevittnat det (Hindberg, 2006).

Gunvor Andersson (2008) forskare vid Lunds universitet, belyser vikten att som professionell känna till barnets vilja för att kunna klarlägga den ur ett barnperspektiv. Särskilt känsligt är det när ett barn intervjuas, när man talar påverkar vi vår omgivning, men riktigt små barn har inte den verbala förmågan. Barn har så många fler sätt än det verbala att uttrycka sig på, när det gäller små barn är det i lika hög grad vad barnet gör, som vad det säger, kroppen kan signalera sitt eget tydliga språk (Andersson , 2008)

Christian Diesen Professor i processrätt vid Stockholms universitet, har tillsammans med doktorand Helena Sutorius (1999) skrivit en rapport om sexuella övergrepp mot barn. De visar på de stora problem som uppstår i bevisvärderingen när den ena parten är ett barn, som ofta inte till fullo förstår vad det varit utsatt för. Särskilt svårt blir det när gärningsmannen är en närstående, ofta skapar det känslor som skuld och skam hos barnet som i sin utsatthet

dessutom befinner sig i ett beroendeförhållande till gärningsmannen. Detta påverkar barnets benägenhet att berätta (Diesen & Sutorius, 1999).

Christian Diesen (2003) skriver i sin studie om barnet i rättsprocessen vid misstanke om sexuella övergrepp, som har gjorts i nio europeiska länder. Han visar på missförhållanden i utredningar och att barnet ofta faller offer i dubbel bemärkelse. Först som utsatt offer för övergrepp och sen som offer i en ofullständig utredning (Diesen, 2003).

3. Teoretiska perspektiv och begrepp

I detta kapitel introducerar jag mina perspektiv och teoretiska begrepp som utgör grunden för min analys i anknytning till den tidigare forskningen. Jag har valt att belysa barnperspektivet, barnets bästa samt maktperspektivet. Barnperspektivet och barnets bästa är centrala och det är till dem jag hänvisar genomgående i hela analysen. Makten är ständigt återkommande och visar den stora press som sätts på olika professioner och deras strävan efter att ta hänsyn till och inte missbruka den. Jag kommer att belysa makt i olika skikt, det vill säga på olika individers nivå.

3. 1. Barnperspektivet

Andersson et al. (2001) menar att ordet barnperspektiv har blivit något av en slogan och kan leda helt fel om man tror att det bara finns ett perspektiv på barn. Det finns minst fyra olika innebörder i aktuell forskning som klarlägger barnets intressen utifrån barnets bästa, det vill säga barnperspektiv i betydelsen på barns rätt och barns väl, barns vilja och barns perspektiv, med det menas vad barnen själva har sagt om sina liv. Ett barnperspektiv kan innebära både fokus på barnets intressen samt barnets röst. Ibland visar det sig att barnet inte alltid vet sitt eget bästa, därför är det viktigt att professionella yrkesutövare får utbildning och erfarenhet samtidigt som en ökad kunskap om det enskilda barnet kan ge en god bedömning om vad som är bäst ur barnets perspektiv (Andersson et al, 2001). Hindberg (2003a) hänvisar till att barnperspektivet innebär att se med barns ögon och att utifrån kunskap om barnet göra en bedömning om vad som är bäst för barnet ur ett långsiktigt helhetsperspektiv. För detta krävs en person som har kunskap om barnet, empati och förmåga att kunna sätta sig in i barnets situation. Det krävs även att det finns en verksamhet som kan samverka för att sätta barnet i fokus (Hindberg, 2003a).

I FN:s barnkonvention innebär barnperspektivet att respektera barnets fulla människovärde och integritet samt barndomens egenvärde. Barn ska inte ses som ett bihang till sina föräldrar utan de är unika individer med sina egna behov och uppfattningar om verkligheten. Barnperspektivet innebär också att vuxna ser och förstår barnet samt vidtar åtgärder som de anser vara till barnets bästa (Unicef, 2008).

3. 2. Barnets bästa

Barnets vilja sammanfaller inte alltid med barnets bästa, barn vet inte alltid sitt bästa i alla lägen menar Andersson et al. (2001). I artikel tre i FN:s barnkonvention står utförligt beskrivet om barnets bästa. Med betoningen på att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet menas att det i alla situationer där barn är inblandade, ska man alltid överväga vad som är barnets bästa. Barnets behov och intressen skall alltid uppmärksammas i beslutsfattandet (Unicef, 2008).

3. 3. Mellan makt och rättvisa

Sociologen och forskaren Greta Marie Skau (2007) utgår från Max Webers klassiska definition av begreppet makt, som belyser möjligheten att få sin vilja igenom i en social relation. Skau visar på att maktaspekten finns närvarande i alla situationer mellan klient och hjälpare, men ofta döljs det i en maktapparat som osynliggörs. På många sätt markeras hjälpaspekten medan maktaspekten skyls. Maktens grund kan ses som olikhet mellan människor, makt behöver inte tillämpas för att existera, utan den kan bestå i själva tänkbarheten att få sin vilja igenom (Skau, 2007). Makt finns och verkar i alla förhållanden och har effekt genom olika relationer skriver Swärd och Starrin (2006). I yrkesutövningen behövs både makt och hjälp, makten behöver inte innebära en motsatseffekt för att hjälpa. Makten är inte bara ett verktyg som en socialarbetare kan använda sig av i vissa situationer, utan den finns i alla professioner. Men där makt finns där finns också motstånd. En samverkan mellan myndigheter kan göra att hjälpresurserna blir mer effektiva, men olika professioners makt- och kompetenskamper kan göra att klienterna hamnar mellan stolarna och då inte får den hjälp som efterfrågas. Det som i hög grad gynnar samverkan är att olika myndigheter och professioner är delaktiga i beslut och kan stötta varandra när det gäller att slå larm och ingripa med maktmedel mot missförhållanden (Swärd & Starrin, 2006). Men i ett obalanserat maktförhållande hamnar de olika parterna i en konflikt. Skau (2007) syftar på olika myndigheters makt som kan få stöd via lagen och på så vis göra allvarliga intrång i en

familjs privata liv, till exempel genom att med makten som verktyg avlägsna ett barn från familjen. Till sin fördel har myndigheterna lagar och förordningar samt tillgång till andra professioners kunskap och makt. Sett ur klient och hjälparroll kan det bli ett ojämlikt förhållande som råder där, till exempel kunskapen om varandra faller till hjälparens favör, där hjälparen har tillgång till sekretessbelagda rapporter, personal möten med andra professioner som också har tillgång till klientens journaler, detta framhäver ytterligare en ojämn fördelning i maktbegreppet (Skau, 2007)

4 Metod

4. 1. Metodval

Den kvalitativa forskningsintervjun anses vara en mycket användbar intervjuform om forskaren vill komma på djupet och få kunskap om informantens föreställningar, tankar, känslor och motiv. Helt enkelt komma åt det subjektiva. Ofta genomförs dessa intervjuer personligen, där placeringarna ofta är mitt emot varandra, ansikte mot ansikte (Johansson & Öberg, 2008). I denna uppsats har jag använt mig av kvalitativ intervjumetod, denna intervjuform har gett mig tillfälle att komma till de olika professionernas arbetsplatser, vilka jag valt att intervjua på grund av deras samverkan i Barnahus. Samtidigt som jag suttit på olika kontor och arbetsplatser har det också gett mig en möjlighet att se personen som jag intervjuar och på så vis få en bild av ansiktsuttryck och gester, för kommunikation är ju så mycket mer än bara ord. Kvale (1997) uttrycker det som den levda intervjusituationen, där respondenten ackompanjerar sina uttal med tonfall och kropps- och ansiktsuttryck. Kvale menar vidare på att det kan vara av värde för intervjuaren att ägna en stund efter varje intervju träff till att göra reflektioner på vad hon/han fått veta under intervjun samt att reflekteras över det mellanmänniska samspelet, detta kan ge stort värde i analysen (Kvale, 1997). Att få ta del av respondentens uttryck, kroppsspråk och ansiktsuttryck kan förstärka känslan av att bli förstådd på rätt sätt samtidigt som man kan känna om respondenten uppfattat frågan på rätt sätt. May (2001) menar på att intervjuer ger en god kännedom i människors erfarenheter, upplevelser, åsikter, attityder och känslor. Men för att förstå och hantera denna insikt måste forskaren förstå den kraft som ligger i intervjusituationen, samt inneha kunskap i de olika intervjumetoderna och analysteknikerna och ha god kännedom om deras för- respektive nackdelar.

May (2001) belyser de semistrukturerade intervjuer som en mellanform av den fokuserade och strukturerade metoden då man använder sig av tekniker från båda intervjuformerna. Som intervjuare i den semistrukturerade modellen har man en större frihet i att utveckla och ge ett mer djup i svaren som inte tillåter sig att göras i en strukturerad intervju. Den kvalitativa informationen får intervjuaren fram genom att förtydliga och utveckla de svar som respondenten ger, detta ger en möjlighet i att fördjupa svaren genom kommunikation med respondenten. En annan fördel med semistrukturerade intervjuer är att det görs möjligt för respondenten att yttra sig med egna termer (May, 2001). Jag har sett en god fördel i att använda denna intervjuteknik, dels för att det ger en större öppenhet för respondenten både i att uttrycka sig och då med sitt val av benämningar och lättheten för mig som intervjuar att ställa följdfrågor. Ibland har det visat sig vara svårt att återkoppla till en intressant fråga, dels för att tidsbristen gör sig gällande för att hinna med alla frågorna men även att det krävs en viss vana för att bli en rutinerad intervjuare. I vissa fall har jag upptäckt det vid transkriberingen men även när jag har kodat till analysen där jag märker att relevanta följdfrågor har missats.

4. 2. Avgränsning

Jag har valt att begränsa min undersökning till att endast gälla de professioner som är verksamma inom Barnhusverksamheten, då med utgångspunkt Barnhuset i Lund. Detta för att lägga fokus på vilket resultat samverkan mellan olika professioner har gett för målgruppen som är barnen. Min första tanke var att göra en jämförelsestudie mellan de olika yrkeskategorier som är verksamma utanför Barnhussamarbetet och de som är verksamma inom Barnhuset. Detta med syftet att visa på eventuella skillnader i deras sätt att arbeta och belysa för- och nackdelar med samverkans process. Men på grund av tidspress har jag valt att utgå från myndigheter som är aktiva inom Barnhuset i Lund och på så vis kunnat göra jämförelser på ett djupare och mer fokuserat plan.

4. 3. Urval

Jag har intervjuat fyra personer från fyra olika yrken där alla har anknytning till Barnhuset i Lund. De fyra personerna är alla mycket välutbildade och har en gedigen yrkesbakgrund som gör att de är mycket kvalificerade inom sin yrkeskategori. I de fyra professionerna är en socionom, en psykolog, en kriminalinspektör och en åklagare alla med speciella vidareutbildningar som stärker barnperspektivet. Barnfokus i deras respektive professioner

har tillkommit mer intensivt under de sista åren. Två av intervjupersonerna menar på att det blivit mer uppmärksammat med kurser och att man har en annan vinkel på ärendena med barn.

Att jag har valt att intervjua olika yrkeskategorier har jag gjort med tanke på samarbetet, jag ville ta reda på hur de olika professionerna ser på samarbetet samt få en bild av vad det tycker är svårigheterna respektive möjligheterna i att verka på detta sätt. Att jag valde just att utveckla det från Barnhuset i Lund har att göra med att det var det Barnhus som öppnades sist i Sverige, samt att det har blivit mer etablerad verksamhet. Dock har det under uppsatsens skrivande öppnats ett nytt Barnhus i Kristianstad.

Det har varit lite av snöbollseffekten för att komma i kontakt med de olika professionerna, en har tipsat om en annan också vidare. Eftersom tiden har varit en mot faktor ringde jag till två av dem och styrkte det med mitt informationsbrev (bilaga,1). Jag skickade ut informationsbrev till ytterligare fem personer varav två ansåg att eftersom de hade samma yrkesroll och samma yrkesplats som en av intervjupersonerna kunde de inte se någon relevans i deras medverkan. Den tredje personen avbokade på grund av sjukdom i sista stund, och kunde inte genomföra intervjun. Därav blev det inte den kvantitet som jag önskade, jag gjorde vissa påtryckningar på de två personerna som avböjt förut, men de höll på sina tidigare beslut. Så istället för att under tidspress leta rätt på en femte intervjuperson, nöjde jag mig med de kvalificerade som jag redan hade.

4.4. Intervjuernas genomförande

För att komma i kontakt med intervjupersonerna skickade jag först ut ett informationsbrev (bilaga1) där jag presenterade mig och informerade lite om vad uppsatsen skulle handla om samt hur lång tid jag beräknade att intervjun skulle ta och att jag tänkte spela in den på band. Jag upplyste även om deras anonymitet och att deltagandet var frivilligt samt att det var fritt att avbryta intervjun. När respondenterna bekräftade att de kunde delta så mejlade jag intervjufrågorna till samtliga (bilaga, 2). Att genomföra intervjuerna tog cirka en timme, vilket även respondenterna ibland förvånat noterade eftersom tiden blev ganska exakt. Samtliga intervjuer ägde rum på respondenternas arbetsplats. Aspers (2007) beskriver problemet med maktbalansen som nästan omöjlig att undvika helt men om det är i intervju sammanhang kan man som intervjuare tänka på detta och försöka att skapa en god atmosfär som underlättar i konversationen (Aspers, 2007). Med tanke på att vi vid intervjutillfället befann oss i en för respondenten välkänd miljö, torde det ha underlättat i alla fall med tanke

på den ojämlika makt som kan uppkomma vid intervjuer där intervjuaren styr respondenten. Eftersom intervjuerna spelades in på band kunde jag koncentrera mig på att ställa frågorna och samtidigt försöka att fånga det jag ansåg vara viktigt och ställa följdfrågor, vilket inte är helt lätt för en novis på området, vilket framkom senare då intervjuerna skulle transkriberas. Aspens (2007) belyser vikten av att följa upp de olika kommentarer och vinklar som uppkommer i ett samtal. Det betyder att intervjuaren ställer frågor som hon inte vet vart de leder men om detta inte leder till vidare frågor till intervjuarens favör så ska det inte ses som ett misslyckande utan det kan ses som en avgränsning på det ämne som man fördjupar sig i (Aspers, 2007).

4. 5. Bearbetning av data

För att göra allt så smidigt som möjligt har jag transkriberat intervjuerna kort tid efter genomförd intervju. Det är jag glad för att jag gjorde med tanke på den dåliga kvalité som det var på ljudupptagningen, och eftersom jag fortfarande hade intervjun i färskt minne behövde jag inte spola om bandet ett otal gånger. Själva transkriberingsprocessen upplevde jag som oerhört tidskrävande, men detta till trots har jag ändå varit nogsam vad det gäller detaljerna, med detta menar jag att jag även satt pauser, skratt och hummanden på pränt. Detta har gett det lilla extra till ord som då fått en lite starkare betydelse än om jag inte hade varit så detaljrik i min transkribering. I vissa fall kan det ge en lättsammare eller allvarligare ton på citatet. Kvale (1997) menar att om även de emotionella synvinklarna av samtalet, så som spänd röst, nervöst skratt och så vidare förs in i transkriberingen så kan reliabiliteten leda till en egen forskningsplan. En transkribering kan ses som en förvandling av en berättarform, till en annan berättarform, det muntliga förs över till det skriftliga, det verkliga samtalet där två personer, intervjuaren och respondenten, har suttit ansikte mot ansikte ska nu preciseras i skriftlig upplaga (Kvale, 1997) När jag satt och transkriberade kunde jag ibland se framför mig vilken sorts leende eller skratt eller ansiktsuttryck som respondenten hade till en del svar, därför är det en stor fördel att så snart möjligt transkribera då man förhoppningsvis kan återge en större detaljrikedom som kan ge intervjun en helt annan innebörd. Samtliga intervjuer skrevs ut och kodades med utgång från mina frågeställningar. Det kodade materialet markerades med färgpennor för att sedan sorteras in i olika teman som jag använder i analysen och som kopplas till tidigare forskning och teoretiska perspektiv och begrepp.

4. 6. Etiska överväganden

Etiska perspektiv och bedömningar bör ständigt vara i åtanke i alla val som görs. Johansson och Öberg (2008) hänvisar till olika frågor man bör fundera över, till exempel om någon kan komma till skada genom att ingå i en studie. Vilka konsekvenser kan det få för vissa professioner i en viss miljö (Johansson & Öberg, 2008)? Med detta i åtanke benämner jag i analysen varken yrke eller personens rätta namn. Jag har via informationsbrev samt vid intervjuernas början informerat respondenterna om att de är anonyma och att allt som spelas in på band kommer att förstöras efter att examinationen av uppsatsen är klar.

5. Resultat och analys

Jag kommer att redovisa min empiri utifrån fyra huvudteman vilka är: Barnperspektivet, samverkan, Barnets röst och rättsfokus eller barnfokus. I resultatsdelen visar jag vad Barnhusverksamheten inneburit för barnperspektivet, vilka faktorer som gynnar det och vilka som försvårar eller hindrar barnperspektivet från att tydliggöras. En del faktorer har med organiseringen av Barnhusverksamheten att göra, andra med samhällsfaktorer utanför Barnhusverksamheten, till exempel lagstiftning om gemensam vårdnad och föräldrars inbördes konflikter. Här berörs även domstolens rigida regelverk som är mer utformat för vuxna än barn och som kan ge svårigheter till att få fällande domar där barn är offer, trots en väl genomförd utredning.

Varje tema inleds med tidigare forskning, därefter presenterar jag vad som framkommit i min empiri för att slutligen sammanfatta min empiri med teoretiska perspektiv/ begrepp. Mina respondenter benämner jag med tagna namn med tanke på anonymiteten.

5. 1. Barnperspektivet

5. 1. 2. Barnperspektiv eller barns perspektiv

I samtal med barn är det viktigt att lyfta fram barnets egen bild av sin situation menar Pavlovskaja och Åström (2008) detta för att införliva barnets eget expertperspektiv. Som vuxen kan det vara svårt att se verkligheten från ett barnperspektiv, det blir då präglad av egna barndomserfarenheter och kunskaper. Det är därför viktigt i en utredning att skilja mellan barnets eget perspektiv och barnperspektivet. Detta förklarar Arnér och Tellgren (2006) med

att barnperspektiv, det är hur vuxna ser på ett barns situation men då man talar om barns perspektiv är det barnets egen tolkning av sitt liv, som de ser det utifrån sin synvinkel (Arnér & Tellgren, 2006). Att klargöra barnets egen uppfattning innebär inte bara att barnet skall användas som en informationskälla och frågas ut och förhöras utan också att barnet har rätt att få information. Förmågan till att lyssna är viktigare än att ställa relevanta frågor till barnet. Barn är kompetenta och aktiva och genom att föra fram deras rättigheter kan de vara medansvariga för sin egen framtid ((Pavlovskaja & Åström, 2008).

Det framgår i min undersökning att barnperspektivet är bland annat att man tydliggör, informerar och mer konkret visar för barnet vad som väntar dem, och vem som har hand om de olika ansvarsområdena, det vill säga personerna visar vem de är så att barnet får ett ansikte att relatera till. Till exempel då barnet kommer till Barnhuset för förhör.

Sanna: På samråd [...]tar man upp när ska förhöret vara, och då är socialtjänsten inkopplad men får inte kontakta föräldrarna innan förhöret.[...] så kommer då [...]ett målsägarbiträde, en advokat som också är med, [...]de tar över vårdnadsbiten juridiskt, och då pratar ju polis och målsägarbiträdet med barnet, [...]och de tittar på lokalerna. Så sätter vi oss då ner som ska lyssna, och så får vi bara presentera oss lite kort, och att vi sitter med på förhör här. Ibland kan ju det göra att de blir lite tysta men man spelar med öppna kort så att säga.

Min undersökning visar att professionerna på Barnhuset är tydliga med att informera, barnet får titta på lokalerna och möta de personer som ska medverka i förhöret. Man försöker att möta barnet på barnets nivå och skapa trygghet, trots allvaret i situationen. Enligt Skau (2007) finns det en generell obalans i relationen mellan hjälpapparat och klient som förstärks av att klienten inte känner till sina juridiska rättigheter. Då barn blir klienter hamnar barnet i två olika maktförhållanden, nämligen vuxnas makt gentemot barn och hjälpapparaten(den professionelles) makt i förhållande till klienten. En bra förutsättning för att jämna ut detta förhållande är att barnet behandlas som en seriös samtalspartner och blir bemött med värdighet, öppenhet och respekt. Inte att förglömma att det är ett barns perspektiv som man efterlyser, det är barnet som är expert på sitt liv (Skau, 2007).

5. 1. 3. Gemensam vårdnad och delad makt

Gemensam vårdnad antas vara till barnets bästa menar Hindberg (2002) det om något borde medföra att barnets vilja får en naturlig plats och en större betydelse vid vårdnadsfrågor än vad den ges idag. Sett ur sitt sammanhang så verkar det som om gemensam vårdnad handlar mer om den faktiska vården om barnet och att det rättsliga vårdnadsansvaret har förlorat i betydelse (Hindberg, 2002). Rasmusson (2008) skriver att en av svårigheterna i gemensam vårdnad är där den ena föräldern har anmält den andra och hur barnet hamnar mitt i denna konflikt. Ibland har det lett till att barnet har mist kontakten med den ena föräldern, i fall där det dömts till gemensam vårdnad mot förälders samtycke men där den ena föräldern är dömd för misshandel, då sker umgänget med den föräldern under övervakning. Det finns en hel del problematik och riskbedömningar och det kräver också åtgärder och lösningar på olika sätt i de enskilda fallen. Det visar på de dubbla uppdrag som myndigheter prövas i, dels att ta hänsyn till kraven som behövs för rättslig prövning samtidigt som utredningar och insatser ska syfta till att gynna barn och föräldrar att lösa konflikter och annan problematik (Rasmusson, 2008). Hindberg (2006) skriver att domstolarna har fått ta emot stark kritik för att de dömer till gemensam vårdnad även då hot och våld har förekommit i familjen. Domstolarna verkar tro att så länge våldet inte är riktat till barnet utan till en förälder så berörs inte barnet. (Hindberg, 2006).

Schiratzki (2006) menar på att förutsättningen i barnperspektivet är respekten för barnets människovärde och integritet. Det är av vikt att utvärdera följderna som olika beslutsalternativ kan få för barnet, och att lyssna på och respektera barnet som en person med egen uppfattning. Det är dock den vuxne som utifrån sina kunskaper och erfarenheter tar det avgörande beslutet (Schiratzki, 2006).

Det visar sig i min undersökning att barnperspektivet inte belyses i lagens mening då det handlar om gemensam vårdnad, vilket ställer till problem för de samverkande myndigheterna, å ena sidan är det som alla respondenterna påpekar, att skyddat till barnet går före allt annat, å andra sidan ska de ta hänsyn till föräldrar som inte kan samsas om beslut gällande sitt eget barn. En respondent menade på att vid 12 års ålder lyssnar man till var barnet vill bo, men är det en förälder som inte godtager det så sätter det hinder i vägen, och återigen blir det barnet som drabbas. Samma sak kan det vara vid vård och behandling.

Sanna: Ja, alltså föräldrars rätt det går före barnets tyvärr. Vare sig man jobbar här eller på Barnahus är ju gemensam vårdnad ett gissel. En förälder kan stoppa det mesta på grund av att de har gemensam vårdnad Alltså, man kan söka vård här. Vi kan träffas en gång och göra en akutbedömning, säger då den andra föräldern att :- Aldrig i livet [...] så är det inget att göra.

Samma respondent uttryckte sig i termer av konflikt och där barnet hamnar i en krigszon mellan föräldrarna.

Sanna: [...] jag hoppas man löser det med gemensam vårdnad och att man kan gå in och spräcka det, så att man kan hjälpa barnet, för det är ju barnet som får betala det priset. [...] det här är ju en maktutövning mot den andra föräldern, det är där kriget är, men det tror jag är på gång, för i en del fall har det blivit rent absurt alltså. Upprinnelse till det här var de enorma vårdnadstvisterna i domstolen där man skulle döma till en vårdnadshavare [...]. Sen började man döma till gemensam vårdnad och förutsättningen till det är ju att man är överens, och det är ju inte föräldrar. Så pendeln har slagit från det ena hållet, extremt till det andra och jag hoppas att den slår tillbaka så att det blir något rimligt över det.

Barnet blir offret i den bisarra situation som uppstår mellan två stridande föräldrar, det är inte lätt till ställningstagande i dessa lägen.

Åsa: [---]. [...] då försöker vi se till åldern på barnet, allvaret i, hur brådskande det är, för vissa barn bor då varannan vecka hos mamma, eller pappa som är misstänkt, så vet man ju då att nästa vecka så bor de hos mamma så då är det lugnt. Ja, du vet, det är en farlig massa praktiska faktorer också som väger in. [---].

Min undersökning visar på de svårigheter som finns i gemensam vårdnad, respondenterna menar att det nästan går till det absurda. Det visar att även den professionella makten kan styras ganska hårt, i detta fall av föräldrar som styr med hjälp av lagens makt och som kan vara ödesdigra hinder både för sina barn och för rättvisan. Flertalet respondenterna menade att föräldrarnas makt över många situationer ibland kunde handla om att få egen vilja tillgodosedd istället för att se till sitt barns bästa. Skau (2007) menar att en del professionsutövare känner det som en etisk utmaning att hjälparollen också inbegriper makt och kontroll över individer (Skau, 2007), men i detta sammanhang är det professionen som får ge vika för föräldrarnas vilja. Enligt Socialstyrelsens nya vårdnadsregler (2006) är det alltid barnets bästa som ska vara den avgörande faktorn när det beslutas om vårdnad, boende och

umgänge, det är ju barnets framtid och tillvaro som man beslutar om, och inte vilken rättvisa som ska råda mellan föräldrarna (Socialstyrelsen, 2006).

5. 1. 4. Sagolik miljö

Något som belyses som väldigt positivt är den fina och ombonade miljö som barnen kommer till i Barnahuset. Det ger en känsla av trygghet och ett gott första möte med vad som sen ska bli samlingsplats för en utredning. Detta banar väg för ett bra bemötande som Hindberg (2003b) belyser, vikten av att vara medveten om vilka hinder som finns för att barnet skall tala om vilket brott de varit utsatt för och för att kunna ta emot hjälp. Hindberg menar att mycket ligger i det professionella bemötandet och omhändertagandet. Utan kunskap om barnens situation och reaktioner kan bemötandet bli ännu mer traumatisk och försvåra ”hjälpandet” och handläggningen av ärendet. Att man bemöts och tas omhand med förståelse, medkänsla och vänlighet kan vara avgörande till framtida hälsa hos barnet och att barnet ska kunna känna tillit vuxna. Bemötandet kan även vara avgörande för att barnet kan känna att samhället tar ansvar och ger stöd, skydd och trygghet och att rättsäkerheten även omfattar dem (Hindberg, 2003b).

Det visar sig i min empiri att möjligheten att barnen känner det tryggare att få komma till ett hus som inte ser ut som en institution kan vara avgörande för att ärendet ska kunna fortgå så smidigt som möjligt för alla inblandade parter.

Eva: Det ligger ju i ett gammalt hus från 1867 eller 1868, det var ju barnhem från början och det kallades då för Barnahus. Det är lite festligt, det är en cirkel så här, att det är samma beteckning som då.[...] miljön är helt sagolik i huset som är fräscht inuti och de flesta säger, åh, vad lugnt det är när man kommer, och det ska det vara på ett sånt ställe.

En respondent berättade att det ibland kunde bli väldigt fel om barnen konfronterades med till exempel den institutionella miljön på en polisstation.

Agnes: [---]. Vi tycker att det verkar bra det här, vi har ju varit med vi [...] här från starten av Barnahus, och har kunnat påverka lite. Det verkar bra, och det känns bra med Barnahus och att inte behöva ta barnen till polisstationen. Med polismiljö, en del barn har ju trott att det är de som är skyldiga.

Landberg (2009) tar upp att läget på Barnhuset är en viktig aspekt, det bör vara nära till polis, sjukhus och åklagare. En annan viktig detalj att ta hänsyn till är att det ska kännas "neutralt" så att barn och föräldrar inte ska känna sig utpekade. Lokalerna ska vara utformade så att det ger en välkommande känsla för både barn och tonåringar, då man har en målgrupp upp till 18 år. Miljön, det är en viktig aspekt i arbetet med barn, i Barnhusen runt om i Sverige har man anpassat miljön efter målgruppens behov, det innebär att både barn och tonåringar ska känna sig bekväma och trygga. (Landberg, 2009).

Som det framkommer i min undersökning är ett första intryck av stor betydelse, inte minst för de utsatta barnen. Miljön kan göra att ett barn känner sig tryggt och väl mottaget, till skillnad från de institutionsliknande byggnader som annars är vanligt för myndigheter. Ett välkommande intryck och professionellt bemötande kan påverka mycket, även det fortsatta handlägningsarbetet.

5. 2. Samverkan

5. 2. 1. Kunskapen om hur barn fungerar

Johansson (2008) menar att vanliga exempel som framkommit via forskning av de olika Barnhusen är brist på både tid och resurser från de myndigheter som samverkar. Vilka professioner och myndigheter som har haft brister i hur samverkan fungerar har varierat mellan de olika Barnhusorten. Mer specifikt har det varit lite hinder i vägen för att koordinera de sociala utredningarna med polisens utredningar och Barnhusets behandlingsarbete. Det har också framkommit att det kan vara svårt att få barnen till Barnhuset mot bakgrund av att båda föräldrarna måste samtycka (Johansson, 2008). Samverkan under gemensamt tak förutsätter en utveckling av nya former för samarbete menar Åström och Rejmer (2008) samtidigt som respektive myndighet ska upprätthålla sin roll och sekretess så ska det också komma till stånd ett nytt gränsöverskridande arbete. Myndigheterna ska också få ett helhetsperspektiv på hanteringen av ärenden där det förväntas en kunskapsstillväxt som i sin tur bidrar till metodutveckling. Det inbegriper en samsyn i barns rättigheter, barnperspektiv och barnanpassning (Åström & Rejmer, 2008). Domstolsverksamheten skulle behöva involveras i Barnhussamverkan, vilket inte är aktuellt idag. Syfte med detta är att man i förlängningen ska kunna påverka hur barns utsagor värderas inom rättsväsendet (Johansson, 2008).

I min undersökning framgår det att domstolen behöver ett nytänk och se över och anpassa det gamla rigida rättssystemet så att alla, barn som unga, kan få ett så bra utgångsläge som möjligt, sett till deras förutsättningar.

Sanna: Nej, man är lite dålig på att veta hur alltså, kunskapen om hur barn fungerar, i domstolar och så. Där har du små barn, man ska ju kunna tala om när saker och ting händer. Jag menar när det gäller små barn, de har inte ens en skola att referera till, för då kan man fråga, var det innan du började skolan det här hände. Ja, och det kräver så en domstol att barnet ska kunna säga att troligtvis är det den personen som har gjort det [---]. [...] slutledningsförmågan. Men det är rent utvecklingspsykologiskt, då borde ju domstolarna veta bättre så att det är rimligt att ett barn kan, där kan det ju bli lite absurt ibland.

Min empiri visar en önskan om en större förståelse av domstolen för barnets sätt att kunna uttrycka sig och relatera till olika händelser. Att domstolen behöver tänka om och sträva efter att anpassa sig, det vill säga att få in ett barnperspektiv, det är något som övriga myndigheter efterlyser. Hindberg (2003b) menar att det rättsliga systemet inte är inrättat med tanke på att barn har andra förutsättningar än vuxna när det gäller att anmäla, svara på de frågor som rätten ställer och att ha kunskap om och tillvarata sina rättigheter. Det är en svårighet i sig att förstå själva rättsprocessen. Till exempel de höga beviskraven, de utgår från vuxnas förmåga att förstå och kunna kommunicera, det gör också att flertalet utredningar där barn är offer läggs ner (Hindberg, 2003b).

5. 2. 2. Möjligheter

I en undersökning som gjorts i Johanssons (2008) delrapport fyra angående öppenheten i diskussionerna på möten med de olika professionerna framkommer att det blivit en större öppenhet, att man känner sig mer bekväm och samspelt inom samverkansgruppen. Detta har också lett till att det blivit en tydligare struktur och ett mer öppet samtalsforum med en större förståelse och kunskap inom respektive profession, det i sig har banat väg för att lättare finna gemensamma mål. Misstro och missförstånd mellan olika professioner har minskat i och med att insynen i de olika yrkena har ökat. Det betonas att ärendehandläggningen går snabbare och att det är lättare att komma i kontakt med rätt personer. Sammantaget har det blivit en större tillit och respekt för de olika yrkesrollerna som i allt detta ger en högre kunskap och ett ökat

fokus på målgruppen. Det som då anses vara de främsta möjligheterna med samverkan enligt delrapport fyra undersökning anses vara: Samlad kompetens och bemötande, kortare handläggningstid, samordnade resurser med barnet i fokus, ökad personkännedom, snabba kontakter, tydligare roller, bättre utredningar, bättre skydd, stöd och hjälp samt bemötande, en säkrare rättsprocess som leder till åtal och fler fällande domar, det ger ett helhetsperspektiv med en bättre kontinuitet och trygghet för barnen. Det sker ständigt ett utvecklingsarbete och det ges möjligheter att gemensamt driva metod- och utbildningsfrågor. Det finns också möjlighet att diskutera och argumentera, informationen blir rikligare och mer detaljerad och barnen kommer mer i centrum och blir lyssnade på (Johansson, 2008).

Min undersökning visar att respondenterna var överens om att arbetet blivit mer utvecklande och samverkan av de olika professionerna gör det lättare med samlad kompetens att nå gemensamt mål, som ju är barnets bästa.

Sanna: Samordningen, det är samarbetet som är i fokus på ett Barnahus. Inte att jag ska vara så effektiv som möjligt, alltså det är krav här med statistik och allt vad du vill. Så det är en skillnad, man måste ta på sig en annan ytterrock, men det kan ju vara mentalt hygieniskt också faktiskt (skrattar).

Att tänka på vad man säger och att hela tiden ha i åtanke vad som är viktigast att sträva efter är vad nästa respondent uttrycker:

Åsa: Ahhh, jag tycker att det fungerar bra, det är just att man får ibland hålla tungan rätt i mun [---]. [...] nä, jag tycker att det är ett spännande sätt, ett bra sätt att arbeta på. Också just det att man känner att det hela tiden utvecklas, att det hela tiden liksom förfinas det här arbetet, vad kan bli bättre och hur ska vi lösa när det uppstår en sån situation och så. Och sen ibland får man ju tänka på att det är barnperspektivet vi ska ha [...].

Att alla myndigheter bidrager med sin kompetens gör ju att det blir väldigt högt värde rent kunskapsmässigt.

Agnes: Det är mer att man kan, vi jobbar ju alla ihop för barnets bästa, men man har förståelse för varandras arbetsuppgifter. Vi gör ju inte samma sak, men mot samma mål, att det blir bra för barnen i slutändan. Så alla vi som är med bidrager med sin del och sin kompetens.

Min undersökning visar tydligt att de olika myndigheterna har fått en större förståelse för varandras arbeten samtidigt som man har fått en ökad insyn i hur respektive myndighet arbetar. Det fanns många positiva termer som kom fram i fördelarna med samverkan, så som smidigt och lätt samarbete, kul och oerhört lärorikt, spännande och bra sätt att arbeta på, man utvecklas hela tiden. En respondent menade att samarbete är inte svårt, däremot kan det ju ibland bli lite svårt i vilken ordning man tar det (myndighetsmässigt).

Rejmer & Åström, (2008) menar att för att möta människors behov är det viktigt att det finns ett temaarbete som innehar olika myndigheters kompetens. Att en samverkan finns anses också öka kompetensen och helhetssynen. Johansson (2008) menar att samarbetet mellan de olika professionerna också ger en personkännedom att man får ett ansikte på personen och inte bara en yrkestitel, det ger en effektivitet och kompetenshöjning samt en möjlighet att påverka varandra. Ökad information och insyn uppges vara positivt i de olika professionernas strävan för att göra det bättre för barnen, men det innebär också att man inte klampar in på varandras områden utan håller fokus på sitt uppdrag (Johansson, 2008).

5. 2. 3. Svårigheter

De största hindren i samverkan, skriver Johansson (2008), anses bero på tidsperspektiv och olika prioriteringar, resurs- och tidsbrist, olika myndigheter med olika lagstiftningar, problem med att verkligen se till barnets bästa, till exempel i den rättsliga processen och sekretessproblematiken. Svårigheter med att skapa en balans mellan barn- och föräldraperspektiv, att se helheten och ändå ta hänsyn till vart och ens uppdrag i de olika professionerna kan utgöra en del av problematiken. Samverkan i sig kan ses som i ständig rörelse då kontinuerliga förändringsprocesser sker hela tiden, så man ska inte förvänta sig att finna samverkan i en stagnerad form utan snarare under ständig utveckling och förändring. Det kan ses som både en styrka och en svaghet (Johansson, 2008). Ett annat hinder som kan uppstå vid skapandet av ett helhetsperspektiv är att barn och föräldrar har olika roller för de olika myndigheternas hantering. Barnet kan inneha rollen som brottsoffer, klient, målsägande eller patient medan föräldern har rollen som vårdnadshavare och kan var misstänkt gärningsman eller särskild företrädare (Åström & Rejmer, 2008).

Min undersökning visade att läkarna var en arbetsgrupp som man gärna hade sett mer aktiv i att anmäla mer, särskilt i fall där man kunde misstänka att brott mot barn begåtts.

En respondent tyckte att det fanns vissa ytterst angelägna saker som kunde effektiviseras.

Åsa: [---]. De riktigt allvarliga fallen om de inte kommer till oss [...]. De barnen säger ingenting och sen in till sjukhuset, [...] sjukhuspersonalen, de ser inte mönster, [...] eller vill inte misstänka att det kan vara så illa att det kan ha varit någon vuxen som kan göra så mot barnet. Så i arbetsgruppen jobbar vi med att läkaren som sitter med [...] att inom sjukvården ska man se till så att man öppnar ögonen. Man måste reagera på konstiga förklaringar på skador, på barn som är undflyende på något vis [...] . Det är ju den här anmälningsplikten det har ju alla myndigheter [---]. Läkaren träffar ju oftast bara barnet en gång om det är akut och då ser man inte[...] i journalerna att det här har varit många gånger förut, kan misstänkas, ja [...] att man får upp den här flaschen att hmm, står detta rätt till? [...] och då borde de göra anmälningar till socialtjänsten oftare, för det förekommer väldigt, väldigt sällan idag.

Något som man efterlyste mer var tid, det är något som det alltid verkar vara brist på i organisationer, en respondent syftade bland annat på planering och förberedelse.

Agnes: Tid, som det är nu när det är mycket, så är det mer kvantitet än kvalitet. Man behöver mer tid för att planera och förbereda [...] inte bara att barnet ska prata [...], man ska ha tid och förberedelse och alla ska ha någon form av respekt i alla fall.

Min undersökning visar på skiftande svårigheter med samverkan. En respondent menade på att läkarna deltog inte i alla samrådsmöten, och syftade på att tiden var en av orsak, men att det var inga problem att få kontakt med läkarna om så behövdes. Läkarna behövde även se över sitt arbetssätt för att tydligare märka och reagera om något barn var utsatt för misshandel, eftersom det var väldigt sällan att de anmälde . Hindberg (2006) belyser hur viktigt det är att professioner som arbetar med barn får kontinuerlig utbildning och handledning. Barn som inte uppmärksammas och får hjälp är hela tiden offer för nya övergrepp (Hindberg, 2006).

Tiden var ett återkommande problem, några respondenter menade på att just nu var det mer kvantitet än kvalitet. Det tar tid att förbereda och dokumentera och som en respondent sa att alla ska ha någon form av respekt.

5. 2. 4. Hjälpa inte stjälpa

Rejmer och Åström (2008) skriver att ett av målen med Barnahus har varit att höja kvaliteten på utredningar som ska ligga som underlag för den rättsliga processen, med tanken att kunna fälla fler skyldiga, och att fria oskyldigt misstänkta gärningsmän. Så handläggningen av

ärenden är mycket viktigt eftersom den utgör grunden i det rättsliga arbetet (Rejmer & Åström, 2008). Enligt Friis (2008) bör en utredning ha en klar målsättning på barnets situation och behov. Det bör alltid finnas ett barnperspektiv i utredningarna (Friis, 2008).

Flera respondenter i undersökningen kände att man hade arbetat bort en hel del gamla ärenden i och med att Barnahusverksamheten infördes, en myndighet hade fått extraresurser för att "få rent hus" när det gällde ärenden. Så det verkade som om man var ganska uppdaterad och det gjorde att det fanns en benägenhet att även anmäla de mindre brotten. Det hade även blivit en högre kompetens i verksamheten, vilket gjorde att man kände sig mer säker på hanteringen av de svåra ärendena.

Sanna: Åhh, det är stor skillnad, ah, alltså både kunskapsmässigt och när det gäller att ha beredskap. Det här var ju inga ärenden som någon egentligen ville ta i faktiskt på grund av okunskap, plus att det är (paus), har man inte en metod så är det väldigt tufft att sitta och höra om övergrepp och så .

Det är många aspekter att ta hänsyn till, som att inte ta sig in på andras område och samtidigt som man ska hjälpa varandra i samarbetet, får man tänka på att inte ta sig för mycket friheter.

Åsa: [--]. [...] man har ju varit med från början och de gör ju också att vi har en arbetsgrupp som sitter och ventilerar [...] det tar ju tid innan det sätter sig en sån här organisation om man är flera olika myndigheter och man har olika syften med sin utredning, det är ju flera parallella utredningar som pågår samtidigt. Det gäller att man ska ha hjälp av varandra, men inte stjälpas varandra och vara i vägen, och samtidigt ska man inte klampa in på varandras områden [...]. [...] så vi har fått en helt annan fart på ärendena [...] i större utsträckning nya ärenden [...] och man vet ungefär var man är i sina utredningar [--]. [...] jag kan i och för sig tycka som det är nu, att vi fått snurr på det, så börjar de (socialtjänsten) nog anmäla fler ärenden än vad de gjorde innan. Sånt som de aldrig anmälde, mindre händelser [...].

Det visar på en god utveckling att även mindre händelser blir anmälda och kan få ta tid och arbetskraft i anspråk. Inte minst för de utsatta barnen.

Agnes: Väldigt bra tycker jag, det går ju snabbt, en ganska snabb handläggning. Vi styrs lite av varandras lagstiftningar mer än vi gjorde tidigare, men man kan jobba mer, samarbeta mer.

I min undersökning framkommer det att det tar tid att sätta sig in i en organisation, särskilt med flera myndigheter som ska samverka. Men det är tydlig positivism bland respondenterna när det gäller handläggningen av ärendena, det finns en effektivitet som man vekade nöjd med. En respondent menade på att det förbättrats både vad det gällde förberedelser och kunskapsmässigt. Friis (2008) skriver att forskningen har visat att det finns en ökad kvalitet i utredningarna och att detta bland annat beror på kvalitetsförbättrande projekt inom socialtjänsten (Friis, 2008). Andersson et al (2001) hänvisar till hur viktigt det är att dokumentera barnets vilja i lägen som utmärks av konflikter. Om det blir svårigheter i utredningen och den havererar är det lättare att återkoppla till barnets livssituation om den första utredningen var tydlig och fullständig (Andersson et al, 2001).

5. 3. Barnets röst

5. 3. 1. Svårigheter att berätta

Vetenskaplig dokumentation har visat att barn har väldigt svårt att berätta om våld och övergrepp. Hindberg (2006) skriver att svårigheterna för barn att berätta detaljerat och tidsbestämt är en av orsakerna till alla de mål och anmälningar som läggs ned utan åtgärd.

Tolkning av ett barns berättelse kan inte alltid ske på ett adekvat sätt anser Diesen och Sutorius (1999) i en rapport som handlar om sexuella övergrepp mot barn, då barnet inte förstår att det har varit utsatt för ett brott och kanske känner stark lojalitet mot den misstänkte gärningsmannen kan det vara svårt att följa rättsordningen på ett sakenlig sätt. Det finns till och med studier där det har fastställts att barns rättsliga ställning är så svag att det kan betvivlas att det finns någon rättvisa för barn (Diesen & Sutorius, 1999)

5. 3. 2. Barns rätt till förhör

Rejmer och Hansen (2008) visar i en studie som gjorts i nio kommuner varav tre jämförelse kommuner som inte har något Barnahus, att det har skett en förändring mellan åren 2006 och 2007 med andelen barn som förhörts. I Barnahusorterna har andelen ökat från 76 procent till 89 procent i motsatts till jämförelse kommunerna som från 34 procent har ökat till 63 procent. Barn under fyra år har fortfarande sett som relativt svåra att förhöra (Rejmer & Hansen, 2008). Sammantaget har utvärderingen visat att barnperspektivet även har stärkts i

jämförelsekommunerna och att de börjar komma ikapp, även om de inte har någon Barnahusverksamhet att tillgå.

Pavlovskaja och Åström (2008) menar att det är svårt för barn att kräva sin rätt och ofta är barnet beroende av socialtjänsten för att tillgodose barnets rättigheter eller att barnet får en särskild företrädare som sörjer för att deras intressen tillvara tas när inte föräldrarna kan göra det. Till exempel när barnet har utsatts för brott inom familjen. Som barn finns det alltså begränsningar både juridiskt och praktiskt. Genom att barn ges möjlighet till att vara delaktiga i sin situation kan självkänslan öka och maktlösheten minska (Pavlovskaja & Åström, 2008).

Min empiri visar att ett utsatt barn kan hamna i en inre konflikt, dels ska barnet försöka skydda sig själv mot övergrepp och misshandel, samtidigt som barnet känner en stor lojalitet mot sina föräldrar. Det visar sig i svaret jag fick av nästa respondent, att barn berättar själv för föräldern vad det har gjort, och sen blir det inget mer med det förhöret.

Eva: [---] Just det här första att barnet blir förhört snabbt, dels är det viktigt att komma ihåg så mycket som möjligt, men också att polisen vill höra först så att inte så många har hunnit prata med barnet. Framförallt är det ju också att inte föräldrarna kanske påverkar dem [...]för det märker man ibland, att föräldrarna fått reda på vem som kom med barnet och sen så nästa dag att, nej! Det var inte så, eller jag var med om ganska nyligen nu ett barn som själv inte kunde hålla liksom, utan berättade det [...]hemma att han berättat i skolan. Så kom han tillbaka och var ledsen och sa att nej, det var inte så [...]. De är väl rädda för vad som ska hända och föräldrarna blir rädda.

Ett av de större problemen är när barnets vilja inte överrensstämmer med vad beslutsfattaren anser vara det bästa för barnet menar Hindberg (2002). Det finns ett mått av motstånd att låta barnets åsikt få alltför stor betydelse med det i åtanke att det kan ha utsatts för påtryckningar från en förälder. Slutsatsen blir allt som oftast att vuxna vet bäst . Barn skyddar och försvarar nästan alltid sina föräldrar, de hamnar i ett utsatt och skuldbelagt läge när de deltar i ett förhör (Hindberg, 2002).

Min undersökning visar att barnets rätt att komma till tals har tydliggjorts i lagens mening, samt hur viktigt det är att handläggarna får utbildning när det gäller att samtala med barn och att tolka deras olika kommunikationssätt. Men när barnet själv berättar för föräldrarna att de varit i kontakt med en myndighet, kan det ödelägga väldigt mycket, och ge en uppgivenhet hos den som handlägger ärendet. Skau (2007) menar att det inte är en lätt sak att berätta om

känsliga detaljer för en till synes professionell felfri person och ofta hamnar klienten (barnet) i en underlägsen position (Skau, 2007). Barnet befinner sig i en utsatt position mellan två maktförhållanden, på ena sidan en myndighet och på andra sidan föräldrarna.

5. 3. 3. Att synas och höras

Rasmusson (2008) skriver om betydelsen av att en vuxen ingriper när barnen själva har tagit initiativ och berättat om misshandel eller övergrepp, det innebär att barnen bör kunna avbördas ansvar och få sin rätt till skydd i enlighet med Barnkonventionen. Men i vissa sammanhang framstår ändå barnet som objekt eller offer och föremål för vuxnas omsorg och skydd. Till exempel i maktförhållandet mellan förundersökningsledaren och barnet som inte är detsamma som när målsäganden är en vuxen (Rasmusson, 2008).

Respondenterna betonade också betydelsen av att barn idag har många vuxna runt omkring sig som kan vara observanta på om allt inte står rätt till, och att det i sig kan vara ett bra skyddssystem.

Åsa: Alltså det är ju att de blir sedda och hörda och att någon vuxen ser och hör dem och försöker att förstå deras situation, försöker hjälpa dem ur deras situation. [...] de vill ju ha hjälp, att någon vuxen pratar med deras föräldrar [...]. Det säger inte barn alltför sällan när de blir förhörda att kan ni säga till min mamma att det faktiskt är förbjudet att göra på det viset. Eller kan ni spela in på band som ni kan ge till min mamma som berättar att det är förbjudet att göra så [...]. De är ju väldigt lojala mot föräldrarna och väldigt kloka och de kan så mycket så tidigt. Man kan ha en fyra – femåring som förstår precis [---]. Men de är väldigt (paus), vill de inte berätta så har de fångat upp den frågan väldigt fort och slinker undan. Man ser på hela kroppen att det är någonting att man vet någonting, men att man inte säger det som händer hemma.

En förutsättning för att ett utsatt barn ska kunna prata om vad det har varit med om, är att det finns någon att tala med våld och övergrepp med, på så vis utgör skola och annan verksamhet en lite skyddande barriär.

Eva: [...] tack vare att nästan alla barn går på dagis, fritids och skola träffar barn andra vuxna människor som de har stort förtroende för tidigt i livet och gör att man har lätt för att prata med andra vuxna människor. [...] att barn har ett stort socialt nätverk omkring sig som ser när de far illa. [---]. Men just att barn har andra vuxna

omkring sig som uppmärksammar om barnen mår dåligt eller säger konstiga saker eller har konstiga skador som de inte borde ha. Så jag tror att det är ett skyddssystem som fungerar väldigt bra [...].

Sammanfattningsvis har barn idag, på sätt och vis ett annat utgångsläge än för några år sen, eftersom barnen tillbringar mer tid på skola och dagis, vilket gör att andra vuxna får inblick i barnens familjeliv. En respondent menade på att idag har barnen ett större socialt nätverk som också fungerar som ett skyddssystem. Hindberg (2003b) menar att eftersom barn och ungdomar som blivit utsatta för brott sällan själva söker hjälp är det betydelsefullt att omgivningen är uppmärksam och reagerar på om barnet eller den unge mår dåligt. Det syns kanske inte märkbart på barnet eller den unge vad de blivit utsatta för men det märks om man inte känner sig bra (Hindberg, 2003b).

5.4. Rättsfokus eller barnfokus

5.4.1. Det är maskinproducerat idag

Förhör med barn kan vara svåra att genomföra och det ställs höga krav på förhållsledarens kunskaper om barnets intellektuella och emotionella utveckling och verbala förmåga. Dahlstrand (2004) talar om tre olika roller som ett barn kan ha i familjerättsliga mål. De olika rollerna utgör informant, medaktör och aktör, de olika rollerna medför också olika grader av inflytande som barnet får över de beslut som ska fattas. I informantrollen (visst inflytande) får barnen möjlighet att berätta om sin belägenhet och om önskemål samt att tala om sina åsikter. I medaktörrollen (medbestämmande) delar barnet inte bara med sig av sin kunskap om sin situation utan kan också bidra med sina personliga uppfattningar. Som medaktör har barnet rätt att få bli hörd och att delge sina egna uppfattningar. Det viktigaste är dock att föra en dialog med barnet och tillsammans komma fram till en lösning. I aktörrollen (självbestämmande) anses det att barnet är kompetent nog till att ta egna beslut, vilket innebär att i en bedömning av vad som anses vara barnets bästa, så ges barnet tolkningsföreträde (Dahlstrand, 2004).

I artikel 2 i barnkonventionen, Unicef (2008) står att barnet ska skyddas mot all form av diskriminering, ålder kan ses som en form av diskriminering, så med hänsyn tagen till barnets utvecklingsnivå ska barn bemötas som jämlika individer och ha rätt till medinflytande när det gäller frågor som rör deras person (Unicef, 2008). Barnkonventionen har haft en stor betydelse för svensk rätt menar Schiratzki (2006) som åsyftar till att den bidragit till

skapandet av en specifik barnrätt. Denna barnrätt ses som en utmaning för etablerade rättsliga begrepp och föreställningar. Schiratzki anser att samspelet mellan rättssäkerhet och förutsägbarhet och barnets bästa är en utmanande handling för rättsordningen eftersom tolkningen av begreppet barnets bästa varierar mellan olika rättsområden i svensk rätt (Schiratzki, 2006).

Min undersökning tydliggör att barn inte hör hemma i rätten, det är respondenterna ense om, men om det nu är barn som är offer, så har det lika stor rätt som andra att få göra sin röst hörd. Det stora dilemmat är egentligen barnets ålder och hur mycket det kan uttrycka sig i de termer som rätten efterlyser.

Agnes: [---]. Rättsläget är väldigt styrt, det är alltså väldigt utarbetat efter vuxna.

[...] sen är det ju lite det här att barn inte infinner sig i rätten, man spelar upp, det är maskinproducerat idag, och det kan väl också vara på gott och ont. Jag tycker inte att barn hör hemma i rätten, [...] de kan ju inte förklara sig vidare.

Ett annat problem är det som nästa respondent belyser, offret är för ungt för att kunna berätta detaljerat och utförligt, så de förhören blir det inget av.

Åsa: Den yngsta , ja , vi hade en häromdagen som inte hade fyllt tre, men det är ju inte så vanligt, [...] om dom har ett språk överhuvudtaget, så får det ju vara en konkret händelse som dom kan, för det är ju inte bara att de ska ha språket, de ska ju ha minnet också, och de ska kunna fokusera och kunna förstå frågorna och så här.

[---]. [...] tre är absoluta gränsen, men det ger sällan någonting de förhören.

Således visar min undersökning på svårigheten med att få bra förhör som kan hålla för rättslig prövning, vilket är mycket komplicerat eftersom det ska vara både detaljerat och tidsbestämt. Av naturliga skäl kan inte riktigt små barn berätta vad de blivit utsatta för. Bevisbördan väger oerhört tungt, det kan ses som både en för- och nackdel, absolut en stor nackdel för ett utsatt barn. En annan svårighet är att det är videofilmade och möjligheten att ställa några kompletterade frågor i rätten finns då inte, så kommer det fram ny fakta och nya frågor i rättegången, så får proceduren med videoinspelat göras om på nytt, för att det ska bli komplett. Hindberg (2006) menar att en rättsprocess ställer höga krav på barnet som aktör. Barnet ska kunna uttrycka sig och ha förmåga att berätta och avslöja vad det varit utsatt för. Det ställs oerhörda krav på ett barn i ett system som är utarbetat efter vuxna (Hindberg, 2006).

Skau (2007) menar att olika professioner har olika språk som ett medel för att utöva makt och kontroll. Men det är också nödvändigt att använda sig av ett annorlunda språk för att kunna hjälpa och tydliggöra, om de professionella hjälparna ser klienterna som de barn de är, kan det kanske ge nya infallsvinklar, inte minst språkligt och i vilka termer man uttrycker sig. Språket är inte bara en förutsättning för makt utan också för frigörelse (Skau, 2007).

5. 4. 2. Barn som bevittnar våld i familjen

Eriksson et al. (2007) har i en forskar antologi bidragit med betydelsefulla teoretiska perspektiv i forskningen om barnens situation och behov i familjer där våld förekommer. I vissa Barnahus ingår dessa barn i målgruppen efter att ganska nyligen fått definierats som brottsoffer. Enligt Eriksson kan barn som blir vittne till våld fastställas som brottsoffer som blivit utsatta för psykisk misshandel. Det är av stor vikt att detta problem blir synliggjort. Eriksson diskuterar följderna av olika förhållningssätt till barn i praktiken, detta gör hon utifrån att små barn har utvecklat en mognad till att förstå sammanhang och barn som aktörer. Det finns en risk i att man förstorar problemen för små barn som inte är mogna att förstå situationen och gör dem till klienter, i synen på barn som aktörer finns det en risk i att barnet inblandas för mycket och tvingas att ta ansvar för sådant som de inte är mogna för. Eriksson visar därmed på det spänningsförhållande som föreligger angående barns rätt till skydd och delaktighet (Eriksson et al, 2007). Hindberg (2006) skriver att i en del rättsfall fanns det ibland inte uppgifter om barnets inställning till umgänge när det förekommit våld i familjen. Upplysningar från barnet när en av föräldrarna drabbats av våldet, var som regel inte noterade, trots att de ofta bevittnat misshandeln (Hindberg, 2006). Enligt socialstyrelsens nya vårdnadsregler (2006) menar man att risken för att barn kan fara illa vid beslut som rör vårdnad, boende och umgänge bör markeras i lagtexten, vidare lyfter man fram barnens rätt att komma till tals i en vårdnadsutredning. Regeringen är av samma uppfattning som socialstyrelsen att det är viktigt att domstolarna visar mer hänsyn till barnets vilja (Socialstyrelsen, 2006).

5. 4. 3. Bevisbördan blir fallet

Diesen (2003) menar att de mest uppenbara missförhållanden när det gäller utredningar om sexuella övergrepp med barn är att utredningen läggs ned innan barnet eller den misstänkte har hörts eller att den misstänkte har gett en tänkbar förklaring till sitt agerande. Bland de svåraste mål som finns är att utreda sexuella övergrepp mot barn. I en del fall är förövaren

okänd för barnen men i de flesta fall är förövaren en person som barnet har en nära relation till eller känner. Många övergrepp kommer aldrig till kännedom eftersom barnet aldrig berättar för någon om vad som inträffat. En del övergrepp blir aldrig utredda då barnets företrädare inte gör någon anmälan, eller för att uppgifter som har framlagts i anmälan anses svåra att utreda. Det finns även utredningar som läggs ned då bevisen inte anses hålla för ett åtal. Oftast är medicinsk och teknisk bevisning svår att hänvisa till då flera brott skett i hemmiljö eller att det har gått en längre tid efter övergreppet. Därför anses det vara en stor svårighet för en domstol att bevisa att ett brott har begåtts. Dock anser Diesen att det största hindret är vuxenvärldens oförmåga att förstå ett barns sätt att kommunicera om sina händelser. Barnet hamnar i och med detta i ett underläge i rättsprocessen och får mycket svårt att hävda sin rättvisa i en domstol, detta med att ett erkännande inte alltid behöver leda till åtal eftersom åklagarnas åtalsprövning är alltför restriktiv. Med detta menas att beviskraven i mål som till exempel sexuella övergrepp mot barn, att det ska vara ”ställt utom rimligt tvivel” får ett underläge för barnet som offer då det kan vara svårt att hävda sig bevis- och kommunikationsmässigt mot den vuxne. För att uttrycka det i klartext så tas det mer hänsyn till rättssäkerhet än rättstrygghet (Diesen, 2003).

Min undersökning visar att det anses vara ett stort problem med domstolarna som har så lite barnfokus, där är det istället rättsfokus som får övertaget. Men som en respondent säger så är man på gång att även lära upp rätten på barnperspektivet.

Sanna: Beviskraven är ju rätt orimliga, de går ju nästan aldrig till fällande dom på små barn [...]. Och domstolarna är [...] dåligt , upplärda [...]. Det finns en barnakademi i Örebro, den har bara funnits i ett och ett halvt år, men de ska ut och lära upp domstolar [...]. Så kanske det blir bättre, för just nu så nej, det är en bevisbörda som gör att det mesta blir fallet [---] när man läser tidningarna så är det många som säger, varför gick inte detta till åtal, det är inte klokt [...], det är så uppenbart.[...]. Det finns en tanke med det [...] som är väldigt viktigt att veta, om man för en sak till åtal och det blir domstolsförhandlingar och rättegång, blir den här personen frikänd så ska det något exceptionellt [...] att det ska upp igen. Så när det gäller sexuella förövare så kräver åklagare oerhört mycket [...]för att det är lättare att ta upp det i framtiden och få en fällande dom. Men har man tagit upp det, person har blivit frikänd, så är det inget att göra sen. Så det ska man ha i huvudet när man läser det i tidningen och man blir så djävla upprörd. [---] .

Det är en ganska bestämd uppfattning hos respondenterna att domstolarna bör göra om sin rättsliga prövning till att få ett barnperspektiv.

Agnes: Ähm, det tycker jag är det största problemet. Rättsläget är väldigt styrt, det är alltså väldigt utarbetat efter vuxna. Ett litet barn kan inte berätta på samma sätt som en vuxen gör på en rättegång, så det krävs nästan det. Så den biten att inte rätten har utbildning på barns utveckling är en stor brist [...].

I min undersökning framgår det att domstolarnas utbildning på barns utveckling är en stor brist. Beviskraven i domstolen är nästintill orimliga. Att det ska leda till en fällande dom då små barn är inblandade ses nästan som en omöjlighet. Men för att råda bot på detta har man öppnat en barnakademi i Örebro som ska undervisa domstolen i att vara mer barnanpassad. Rejmer och Hansen (2008) preciserar begreppet barnanpassad enligt FN:s riktlinjer som definierar det som en balansgång mellan barnets rätt till skydd och barnets rätt till hänsyn som ska tas till barnets individuella åsikter och behov. Att barnanpassa innebär också att man har beaktande till miljön runt barnet, att anpassa ledamöternas klädsel, spela in förhören på video så att barnet inte behöver utsättas för den strikta miljön som råder i domstolen. Att barnanpassa innebär också att skapa en trygg atmosfär och inneha en god och lämpad förmåga att samtala med barn så att barnet förmår att berätta om vad det varit med om, det är inte bara en fråga om kunskap utan i allra högsta grad personlig lämplighet. (Rejmer & Hansen, 2008). Skau (2007) skriver att de professioner som arbetar med andra individer måste också utveckla sig själva för att kunna hjälpa till med andra individers förändring och utveckling. Det innebär att det bör finnas tid och vilja till att reflektera och förändra (Skau, 2007).

Till sist avslutar jag med ett citat som en respondent gav som svar på min sista fråga (bilaga, 2): - Finns det något du vill tillägga?

Agnes: Mmm, många sådär som frågar vad man jobbar med, så säger dom, åh fy! Det skulle inte jag orka och så där. Men det som är det bästa med det är ju alla barnen. Många gånger går man härifrån med en sån upplevelse, de är så charmerande individer och man vet aldrig vad som bubblar ut ur munnen på dem. Och även om det inte är någon som blir fälld eller dömd eller så, så tror jag ändå att bara det får komma upp till ytan, så man rör runt lite.

6. Avslutande diskussion

I min undersökning visade det sig att samarbetet myndigheter mellan har lett fram till positiva förändringar för både barnens och de professionellas del. Samverkan har öppnat en större förståelse och insyn i de andra myndigheterna, vilket också har gjort att samarbetet förlöper med en annan smidighet än tidigare. Som en respondent uttryckte det så hade man även fått ett ansikte på personen som förut varit en ganska anonym yrkesperson i en myndighet. Sammantaget verkade kontakterna mellan de professionella fungera bättre. Det i sin tur har gjort att ärendegången sker mer effektivt idag, det läggs inte på hög och man ser till att handlägga de ärenden som kommer in till Barnhuset så snabbt som möjligt. En respondent menade att socialtjänsten hade blivit mer benägen att anmäla även de mindre företeelserna, för nu såg man resultat i att det faktiskt blev saker utförda.

Förbättringar har även skett ur miljömässig synpunkt, vilket också ger ett tryggare och lugnare bemötande för barnet som kommer till förhör. En respondent berättade om barn som kommit till polisstationen och trott att de var de som var skyldiga. Institutionsstämpeln är borttagen och Barnhuset är inrett med tanke på att både yngre barn och tonåringar ska känna att det är anpassat efter deras målgrupp. Ofta är Barnhusen placerade så att det är en närhet till de olika myndigheterna som finns representerade i verksamheten. Enligt respondenterna har det blivit en större tydlighet, dels att man visar sig för barnet vem man är, man går fram och presenterar sig kort så att barnet får ett ansikte att relatera till, och dels att barnet visas runt i lokalerna så att det rent konkret ser var det befinner sig.

Respondenterna berättade att de olika myndigheterna var duktiga på att hålla sig uppdaterade genom att erbjuda ett utbud av kurser och utbildningar med inriktning på barnperspektivet. Min empiri visar att det finns stort fokus på barnperspektivet, det visar sig bland annat i Socialstyrelsens nya vårdnadsregler (2006) där barnets bästa ska vara avgörande när det fattas beslut om vårdnad, umgänge och boende, det är barnets framtid som ska avpassas och det är barnets intressen som ska vara i fokus (Socialstyrelsen, 2006). I familjer där barn bevittnat våld, är det på förslag att även dessa barn ska ingå i målgruppen i Barnhuset. Rikspolisstyrelsen (2009) menar att dessa barn har samma behov som de barn som själv har blivit utsatta för brott. Det har förts diskussioner i samverkansgruppen att det finns ett tydligt behov att utreda och förbättra dessa barns ställning i den rättsliga processen (Rikspolisstyrelsen, 2009).

När jag ställde frågan till respondenterna om vad som var det absolut viktigaste att tänka på i deras arbete, så fick jag svaret att skyddet för barnet var det som hade högsta prioritet, men att barnets vilja också beaktades. De olika myndigheterna försökte i den mån det gick att ta hänsyn till barnets vilja, men som en respondent uttryckte det så var det inte alltid att barnets vilja var till barnets bästa.

Allting är inte guld och gröna skogar, det visar min undersökning när det gäller Domstolens barnperspektiv, som lämnade en hel del övrigt att önska. Det visade sig att beviskraven är orimliga och går nästan aldrig till föllande dom. Domstolen har mycket strikta regler som är anpassat efter vuxna och deras sätt att uttrycka sig. Vilket gör det oerhört svårt för ett barn att uttrycka sig språkligt och detaljerat som det krävs i ett förhör. Men enligt en respondent var det förbättring på gång, för även domstolen ska barnanpassas, och menade på att det finns en barnakademi i Örebro som ska undervisa domstolar i att inrikta sig mer på att arbeta efter barnperspektiv.

Ett annat gissel som sätter hinder i vägen är lagen om gemensam vårdnad. Det som från början skulle vara till barnets bästa när det gäller umgänge, vårdnad och boende, har istället blivit en barnfientlig lag. Det visar sig inte minst om barnet behöver vård eller behandling, motsätter sig den ena föräldern vad som bestämts, då får inte barnet den vård eller behandling som det är i behov av. En del respondenter menade på att det var ett maktspel mellan föräldrarna där barnet hamnade mitt emellan stridande parter, och det var ofta barnet som fick det sämsta utgångsläge i konflikten.

Tid, var en faktor som respondenterna såg som stressande. En respondent benämnde det att som det var nu så var det mer kvantitet än kvalitet. Man behöver tid för att planera och förbereda, och att alla ska känna sig nöjda och väl bemötta. Samtidigt verkar det vara mer noggsamt med dokumenteringen nu än tidigare, eftersom det handlar mycket om statistik.

Sammanfattningsvis ser det ut som att Barnhusverksamheten har öppnat upp för ett nytt tankemönster kring samarbete över gränserna. Det finns så mycket positivt inte minst att man koncentrerar sig på barnen och lägger det på deras nivå . Barnen blir också mer lyssnade på, man lägger vikt vid att ett utsatt barn ska känna att det bemöts av trygga och kompetenta vuxna. Samarbetet visar tendenser till att hela tiden utvecklas och i utvecklingen får man med sig andra myndigheter och lyfter på så vis fram svagheter som kan åtgärdas. På så vis sätter det krav på de olika myndigheterna att förkovra sig och hela tiden förbättras.

Jag kan efter min undersökning bara hoppas att Barnahusverksamheten är något som alltid kommer att vara kvar, och att man hela tiden utvecklar det. Samverkansprocess är ju inte något stagnerande tillstånd utan något som hela tiden är i rörelse.

7. Referenslista

Andersson, Gunvor (2008) *Utsatt barndom – olika vuxenliv. Ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Andersson, Gunvor (2001) "Livsdramer, kunskap och barnets röst" I Karin Aronsson, Sven Hessle, Anna Hollander & Tommy Lundström, (red): *Haverier i social barnavård? Fem fallstudier*. Stockholm: Förlagshuset Gothia.

Arnér, Elisabeth & Tellgren, Britt (2006) *Barns syn på vuxna. Att komma nära barns perspektiv*. Studentlitteratur.

Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.

Barnahus i Lund (2009) "Samverkan under ett tak"(elektronisk).

< http://www.lund.se/templates/Page_64552.aspx > (2009 -11-30).

Brottsförebyggande rådet (2007) *Kriminalstatistik 2006*. Brå-rapport 2007:20. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. (elektronisk)

<<http://bra.siteseecker.se/?q=rapport+2007%3A20.PDF-dokument:kriminalstatistik2006> >

(2009-12-30)

Dahlstrand, Lotta (2004) *Barns deltagande i familjerättsliga processer*. Uppsala universitet, juridiska institutionen. Akademisk avhandling.

Diesen, Christian & Sutorius, Helena, (red.) (1999) *Sexuella övergrepp mot barn: expertrapport. Den rättsliga hanteringen*. (elektronisk)

<[http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/12240/1999-36-](http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/12240/1999-36-3_9936003.pdf)

[3_9936003.pdf](http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/12240/1999-36-3_9936003.pdf) > (2009-12-26)

Diesen, Christian (2003) *Barnet i vuxnas rättssystem. En jämförande studie i nio europeiska länder om barnet i rättsprocessen vid misstanke om sexuella övergrepp*. Deltagande länder: Danmark, Finland, Grekland, Island, Italien, Rumänien, Spanien, Sverige och tyskland. Stockholm: Rädda Barnen.

Eriksson, Maria , Oranen, M, Solbeg, A, Vatnar, S & Bö, K (2007) ”Nordiska perspektiv på barn som upplever våld i sina familjer” I Maria Eriksson(red.): *Barn som upplever våld. Nordisk forskning och praktik*. Stockholm: Gothia

Ewerlöf, Göran, Sverne, Tor & Singer Anna (2004). *Barnets bästa. Om föräldrars och samhällets ansvar*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Fridh, Birthe & Norman, Gunilla (2008) *Att utreda när barn far illa. En handbok om barnavårdsutredningar i socialtjänsten*. Stockholm: Gothia Förlag.

Friis, Eva (2008) *Sociala utredningar om brottsutsatta barn . Målgrupp, handläggning och insatser*. Delrapport 3 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen.

Hindberg, Barbro (2002) *Någon måste sätta ner foten...- När föräldrar inte kan enas om vårdnad, boende och umgänge*. Stiftelsen: Allmänna Barnhuset.

Hindberg, Barbro (2003a) *När omsorgen sviktar. Om barns utsatthet och samhällets ansvar. Rädda barnen*

Hindberg, Barbro (2003b) ”Barn och ungdomar som brottsoffer”. I Lindgren, Magnus, Pettersson, Karl-Åke & Hägglund, Bo, (red.) : *Utsatta och sårbara brottsoffer*. Stockholm: Jure Förlag AB.

Hindberg, Barbro (2006) *Sårbara barn. Att vara liten, misshandlad och försummad*. Stockholm: Förlagshuset Gothia.

Johansson Anna & Öberg Peter (2008) ”Biografi- och livsberättelseforskning” i Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen & Katarina Jacobsson, (red.): *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.

Johansson, Susanna (2008) *Myndighetssamverkan i barnahus. Organisering, innehåll och process*. Delrapport 4 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Landberg, Åsa (2009) *Boken om barnahus . Samverkan med barnet i centrum*.
Stockholm: Gothia Förlag.

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Pavlovskaja, Evgenia & Åström, Karsten (2008) *Rättsliga perspektiv på barnet som brottsoffer*. Delrapport 2 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen.

Rejmer, Annika & Hansen, Helene (2008) ”...Känner du till skillnaden mellan sanning och lögn?”. *En analys av förundersökningar*. Delrapport 5 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen

Rasmusson, Bodil (2008) ”det är ju inget dagis precis...”. *Barns och föräldrars upplevelser av kontakter med barnahus*. Delrapport 6 i utvärderingen av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen.

Rikspolisstyrelsen (2009) ”Nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott” (elektronisk) < http://www.polisen.se/nationella_riktlinjer_barnhus.pdf > (2009-10-14)

Schiratzki, Johanna (2006) *Barnrättens grunder*. Studentlitteratur.

Skau, Greta Marie (2007) *Mellan makt och hjälp . Om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Malmö: Liber AB.

Socialstyrelsen (2006) ”Nya vårdnadsregler” (elektronisk).
<<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2006/2006-1-6>> (2009-12-16).

Socialstyrelsen (2006) ”Barnahus – försöksverksamhet med samverkan under ett tak vid misstanke om brott mot barn – delrapport” (elektronisk)
< <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2006/2006-131-18> > (2009-12-23).

Sundell, Knut & Egelund, Tine (2000) *Barnavårdsutredningar. En kunskapsöversikt*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

.
Sveriges lagar (2008) SoL 2003:407 Särskilda bestämmelser för olika grupper. Barn och unga. Stockholm : Thomson Förlag AB, studentlitteratur.

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2006) ” Makt och socialt arbete” i Anna Meeuwisse, Sune Sunesson & Hans Swärd, (red.): *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Thornblad, Helene (2006) *Därför Barnahus . Så stärker vi rättigheterna för barn som utsätts för våld och övergrepp*. Stockholm: Rädda Barnen.

UNICEF (2008) Handbok om barnkonventionen. Stockholm: United Nations Children´s Fund- FN:s barnfond.

Åström, Karsten & Rejmer, Annika (2008) ”*Det blir nog bättre för barnen...*”. Slutrapport av nationell försöksverksamhet med barnahus 2006-2007. Lund: Sociologen.

.

Hej!

Jag heter Annelie Paulsson och studerar sjätte terminen på Socialhögskolan i Lund. Anledningen till att jag skriver till Dig är att jag har påbörjat arbetet med min C-uppsats och söker nu intervjupersoner. Jag har valt att skriva om omhändertagande av barn, och vill titta närmare på vilket stöd och bemötande som finns för barn inom Barnahusverksamheten. Eftersom det är ett nytt sätt att samarbeta myndigheter emellan och en relativt ny verksamhet i Sverige är jag väldigt intresserad av detta. Jag kommer i intervjuerna att fråga om bland annat Din syn på verksamheten, hur Du anser att ett gott bemötande och stöd av barn som far illa bör vara. Jag tycker att det är viktigt att få förståelse för hur de professionella arbetar och att de ger sin bild av verksamheten.

Min tanke är att utgå från Lunds Barnahus, om det finns möjlighet till intervjuer. Intervjun är frivillig och Du har rätt att när som helst avbryta din medverkan.

Jag beräknar att intervjun kommer att ta cirka en timme. Intervjun kommer att spelas in på band för att öka tillförlitligheten i mitt arbete. Allt material kommer att behandlas konfidentiellt och som intervjuperson garanteras Du anonymitet. Inspelningarna kommer att förstöras efter att uppsatsen färdigställts.

Jag skulle behöva genomföra min intervju i slutet av vecka 47 , 48 eller senast vecka 49. Jag är medveten om att det är kort varsel och min önskan är mer tid men jag ställer min förhoppning på att Du kan medverka.

Uppsatsen beräknas vara klar i Januari. Vid frågor går det bra att kontakta mig eller min handledare.

Om det finns möjlighet att ställa upp på en intervju så går det bra att skicka ett mail med uppgifter om var jag kan nå Dig för att boka tid, eller så går det bra att ringa mig.

Med vänlig hälsning

Annelie Paulsson

Mailadress och nummer

Handledare: Claes Levin (fil dr)

Mailadress och nummer

Bakgrund

- Vilken är din yrkestitel och vad har du för arbetsuppgifter?
- Hur ser din tidigare yrkesbakgrund ut?
- Hur lång erfarenhet har du av arbete med barn och unga?

Allmänt om Barnahus

- Hur skulle du beskriva Barnahuset i Lund. Vad är ett "Barnahus"?
- Vad anser du vara det viktigaste och mest centrala med Barnahus?
- Vilken/Vilka målgrupp-er riktar sig verksamheten till?
- Vad kan ni uppnå för effekter genom detta sätt att organisera arbetet?
- Hur ser du på denna verksamhet utifrån din roll/position?
- Kan barn och föräldrar få fortsatt stöd i Barnahuset Lund?

Skillnad i arbetssätt

- Upplever du någon skillnad i att arbeta i Barnahus jämfört med arbete utanför denna verksamhet?
- Vad innebär samverkan för dig?
- Hur fördelas arbetet mellan olika yrkesföreträdare?
- Hur ser du på det?
- Vem talar med barnet först? Vad finns det för anledning till det?
- Vilka för- respektive nackdelar ser du med att arbeta på detta vis?
- Hur ser det ut rent kömässigt, det vill säga hur handlägger man ärenden?
- Hur är fördelningen mellan rättsfokus och barnfokus?
- Hur ser du på det?

Barnperspektiv

- Tas det hänsyn till barnets vilja mer nu (i Barnahusmodellen) än vad man gjorde tidigare?
- Vilken hjälp är det som man mest strävar efter att ge barnet?
- Hur arbetar man för barnets absolut bästa då olika myndigheter har sina mål att arbeta efter?
- Vad anser du vara det ultimata arbetssättet att hjälpa ett barn som far illa?
- Förstår barnet syftet med att "alla kommer till barnet"?
- Barnets faktiska möjlighet att göra sin röst hörd och få sin vilja beaktad är väl en fråga om hur vuxna respekterar och tar hänsyn till vad barnet tycker och vill. Hur tolkar man det i lagstiftningen?
- Hur mycket får barn vara delaktiga och medbestämmande i sin egen situation?
- Har föräldrar rätt att träffa sitt barn då föräldern utsatt barnet för övergrepp? Hur stort medbestämmande har barnet i detta?

Möjligheter och hinder

- I slutrapporten från Lunds Universitet står att läsa att barnen möter fler professionella än tidigare. Vad kan detta innebära för barnen?
- Anser du att det finns tillräckligt med stöd och resurser i lagstiftningen för att hjälpa barnen på bästa sätt?
- Det stod att läsa ibland annat Skånska Dagbladet 25/10-09 att handläggningstiden i ärenden som rör misshandel mot barn i genomsnitt är 140 dagar mot de max 90 som anses bör gälla. Är det något du tycker verkar stämma? Hur ser handläggningstiden ut med de ärenden som inkommer till Barnhuset?
- Det råder olika stark sekretess inom de olika myndigheterna. Hur fungerar det då med information mellan de olika professionerna som finns representerade i samrådet. Till exempel att lämna ut handlingar som kan styrka brott?
- Vilken myndighet har företräde ifall olika lagstiftningar krockar?
- Kan det inte bli problematiskt att tillgodose barnperspektivet då rättsväsendet är anpassat efter vuxna?
- Har barnets vilja första prioritet under utredningens gång? Ska man alltid ta hänsyn till barnets vilja?
- Sker det någon form av utvärdering med barnen efter avslutad utredning?
- Vad behövs för att du skall göra ett enligt dig "gott arbete"?

- **Finns det något du vill tillägga?**